

Anni Kipper

NUORISOTYÖN NÄKÖKULMIA NUORI- SORIKOLLISUUTEEN

Tilannekuva ja toimintamallit Lahden nuoriso-
palveluissa

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2025

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Anni Kipper
Työn nimi	Nuorisotyön näkökulmia nuorisoriikollisuuteen. Tilannekuva ja toimintamallit Lahden nuorisopalveluissa
Toimeksiantaja	Lahden kaupungin nuorisopalvelut
Vuosi	2025
Sivut	64 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja	Katri Schadewitz

TIIVISTELMÄ

Nuorisoriikollisuus on viime aikoina paljon keskustelua herättänyt yhteiskunnallinen ilmiö, joka on nostanut esiin huolen niin valtakunnallisesti kuin myös paikallisesti Suomen eri kaupungeissa. Nuorisoriikollisuuden torjumiseksi onkin kiinnitetty enenevässä määrin huomiota monien toimijoiden suunnalta, ja aktiivista työtä nuorisoriikollisuuden kitkemiseksi tekevät niin poliisi, nuorisoala, poliittiset toimijat kuin myös kolmas sektori. Nuorisoriikollisuutta koskeva tutkimustieto rajoittuu puolestaan pitkälti poliisitoimen sekä kriminologian näkökulmiin, minkä vuoksi aiheen tutkiminen nimenomaan nuorisotyön näkökulmasta on merkityksellistä ja ennen kaikkea ajankohtaista.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lahtelaisten nuorisotyön ammattilaisten näkemyksiä nuorisoriikollisuuden ilmiöstä ja esittää tulosten pohjalta nuorisotyön näkökulmiin perustuva tilannekuva ilmiön esiintymisestä Lahden nuorisopalveluilla. Tutkimuksen keskiössä olivat ilmiön tunnistaminen, nuorisotyön keinot ja mahdollisuudet nuorisoriikollisuuden hallintaan, sekä nuorisotyön ammattilaisten kokemukset omasta ja organisaation osaamisesta osana ilmiön ennaltaehkäisyä sekä siihen puuttumista. Opinnäytetyön tutkimusongelmaa tarkasteltiin kolmen tutkimuskysymyksen valossa, jotka ohjasivat tutkimusta kohti tavoiteltua päämäärää. Opinnäytetyö on tutkimusotteeltaan monimetodinen laadullinen tutkimus, jossa laadullinen aineisto kerättiin sekä teemahaastattelujen että verkkokyselyn avulla. Aineiston analyysissa hyödynnettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ajatuskokonaisuuden tarkkuudella.

Opinnäytetyön tutkimustulokset vahvistivat ilmiön moninaisuuden sekä osoittivat nuorten rikosoireilun ilmenevän enenevässä määrin nuorisotyössä. Johtopäätöksinä voidaan todeta, että nuorisotyön rooli osana ilmiön hallintaa näyttäytyi tulosten perusteella merkityksellisenä, ja ennen kaikkea ennaltaehkäisevänä. Toisaalta tuloksista ilmeni myös monia haasteita ilmiön parissa työskentelyyn liittyen, joista keskeisimpänä näyttäytyivät moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvät pulmat. Tutkimustulokset, ja erityisesti ammattilaisten kohtaamien haasteiden näkyväksi tekeminen antavat Lahden nuorisopalveluille mahdollisuuden kehittää toimintaansa entistäkin tehokkaammaksi ja yhtenäisemmäksi ilmiön torjumisen osalta. Lahden nuorisopalveluiden lisäksi opinnäytetyön tulokset avaavat mahdollisuuden aiheesta keskustelulle myös muualla Suomessa.

Asiasanat: nuoret, nuorisoriikollisuus, nuorisotyö, rikollisuus

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Anni Kipper
Thesis title	Youth work perspectives on juvenile delinquency. Situational picture and models of action in the Youth Services in the City of Lahti
Commissioned by	Youth Services of Lahti City
Time	2025
Pages	64 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Katri Schadewitz

ABSTRACT

Juvenile delinquency is a social phenomenon that has recently been the subject of much debate. It has raised concerns both nationally and locally in different cities in Finland, and the intervention against juvenile delinquency has received increasing attention from many actors. Active efforts to combat juvenile delinquency are being carried out by the police, youth work professionals, politicians, and the third sector. Previous research on juvenile delinquency is largely confined to the police and criminology, which is why this thesis from a youth work perspective is particularly relevant and topical.

The objective of this thesis was to examine the views of youth work professionals in Lahti on the phenomenon of juvenile delinquency. Based on the views of the target group, the aim was to compile a situational picture based on the perspectives of youth work. The thesis focused on the identification of the phenomenon, the means and possibilities of youth work to control juvenile delinquency, and the experiences of youth work professionals on their own and their organisation's competence as part of the prevention and intervention of the phenomenon. The study was guided by three research questions, which helped structure the investigation. The study employed a multi-method qualitative approach, meaning that data was collected through thematic interviews and an online survey. The data was analysed using a theory-based content analysis with thought-context accuracy.

The results confirmed the complexity of the phenomenon and indicated that youth crime is increasingly encountered in the field of youth work. In conclusion, the role of youth work as part of the management of the phenomenon was seen as relevant, and above all, preventive. On the other hand, the results also revealed challenges in working with the phenomenon, mostly related to the problems of multi-professional cooperation. The findings, particularly regarding the challenges faced by professionals, provide a basis for the commissioning organization to enhance its efforts in combating the phenomenon more effectively and coherently. In addition to the commissioning organization, the results of the thesis open up an opportunity to discuss the topic also elsewhere in Finland.

Keywords: crime, juvenile delinquency, youth, youth work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	NUORISORIKOLLISUUS	7
2.1	Keskeisiä käsitteitä	7
2.2	Nuorisoriikollisuuden erityispiirteitä.....	11
2.3	Rikollisuutta selittävät teoriat	15
2.4	Aiemmat tutkimukset	19
3	NUORISOTYÖ LAHDESSA	20
3.1	Nuorisotyön yleinen määrittely ja luonne	20
3.2	Lahden kaupungin nuorisopalvelut	23
3.3	Näkökulman rajaaminen nuorisopalveluiden kontekstista	25
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
4.1	Tutkimuksen kohdejoukko ja tutkimuskysymykset.....	26
4.2	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä	27
4.3	Aineistonkeruuprosessi.....	30
4.3.1	Haastatteluaineiston keruu	30
4.3.2	Kyselyaineiston keruu.....	31
4.4	Aineiston analyysi	31
5	TULOKSET.....	35
5.1	Ilmiön tunnistaminen ja näkyminen Lahdessa	35
5.2	Toimintamallit ja käytännöt osana nuorisoriikollisuuden hallintaa.....	39
5.3	Moniammatillinen yhteistyö.....	42
5.4	Ammattilaisten osaaminen.....	45
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	47
6.1	Tulosten tiivistys ja johtopäätökset	47
6.2	Pohdinta	49
6.3	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	54
6.4	Jatkotutkimusehdotukset	56

LÄHTEET.....	58
--------------	----

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Webrol-verkkokysely

1 JOHDANTO

Nuorisorikollisuus on vakava yhteiskunnallinen ilmiö, jonka taustalla voivat vaikuttaa niin yhteiskunnalliset, sosiaaliset kuin yksilöllisetkin tekijät. Ilmiönä nuorisorikollisuus ei ole laisinkaan uusi, mutta viime vuosina erityisesti alaikäisten nuorten rikosepäilyt ja tekojen vakavuus ovat olleet selkeässä nousussa. Nuorisorikollisuus onkin todettu vakavaksi ongelmaksi sekä julkisessa keskustelussa että nuorisotyön, poliisin, ja politiikan toimesta. (Sutela 2024, 3–4.)

Poliittisesti nuorten rikollisuuteen on kiinnitetty huomiota niin hallitusohjelmassa, kuin myös Valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2024–2027 tuo esiin erityisesti alle 15-vuotiaiden rikollisuuden lisääntymisen ja tekojen raaistumisen. Lisäksi jengirikollisuuden, digitaalisten väkivallantekojen sekä vihapuheen yleistymiseen nuorten keskuudessa on kiinnitetty erityistä huomiota. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024, 11–12.) Myös hallitusohjelma *Vahva ja välittävä Suomi* tuo esiin nämä samat havainnot nuorisorikollisuuteen liittyen, ja nostaa esiin, että näihin puuttuminen edellyttää uudenlaisia keinoja nuorisotyöhön sekä -politiikkaan (Valtionneuvosto 2023, 94). Hallitusohjelmassa linjattujen tavoitteiden pohjalta nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi on luotu erillinen toimenpideohjelma vuosille 2024–2027 (Järvinen ym. 2024). Lisäksi Sisäministeriö on luonut koordinaatio- ja yhteistyöryhmän nuorikollisuuden sekä katujengien torjunnan ja ehkäisyn tehostamiseksi, ja oikeusministeriö myöntänyt toistuvan sekä vakavan nuorisorikollisuuden torjuntaan 1,6 miljoonaa euroa (Sisäministeriö 2025; Oikeusministeriö 2025a).

Nuorisorikollisuutta on tutkittu maailmalla jo melko pitkään. Yksi ensimmäisiä nuorisorikollisuuden tutkimuksia sijoittuu 1920-luvulle, jossa tutkittiin nuorisorikollisuuden yhteyttä tiettyihin Chicagon kaupunkialueisiin (Niskanen & Pietikäinen 2021, 72). Tämän jälkeen tutkimuksia on tehty maailmanlaajuisesti niin nuorisorikollisuuden syistä, vaikutusmekanismeista, esiintyvyydestä, kehityksestä, kuin ennaltaehkäisystäkin. Omien havaintojeni mukaan nuorisorikollisuuden tutkiminen Suomessa on painottunut kuitenkin pitkälti poliisitoimen sekä kriminologian tieteenalan näkökulmaan, kun taas nuorisotyön näkökulmat puuttuvat lähes kokonaan.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää nuorisorikollisuutta työssään kohtaavien ammattilaisten kokemuksia ilmiöstä, sekä siihen liittyvistä toimintamalleista ja osaamisesta. Tutkimuksen kohteena ovat Lahdessa alueellisen nuorisotyön sekä Jengityö-hankeen parissa työskentelevät ammattilaiset sekä heidän kokemuksensa, näkemyksensä ja ajatuksensa nuorisorikollisuuden tematiikasta. Opinnäytetyö on tutkimusotteeltaan monimetodinen laadullinen tutkimus, mikä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen laadullinen aineisto on kerätty sekä teemahaastattelujen, että Webrol-verkkokyselyn avulla. Tutkimustulokset tarjoavat nuorisotyön näkökulmasta tilannekatsauksen ilmiön esiintymiseen kohderyhmän kokemuksiin sekä ajatuksiin perustuen, ja saatujen tulosten pohjalta Lahden kaupungin nuorisopalveluille avautuu mahdollisuus kehittää nuorisorikollisuuden torjuntaa sekä siihen puuttumista entistäkin tehokkaammaksi.

2 NUORISORIKOLLISUUS

2.1 Keskeisiä käsitteitä

Nuoruusikä

Nuorisolaki (21.12.2016/1285, 3. §) luokittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi henkilöksi, kun taas United Nations (2013, 1) sijoittaa nuoruuden ikävuosille 15–24. Dunderfelt (2011, 84–85) jakaa puolestaan nuoruuden kolmeen erilliseen ajanjaksoon, jotka sijoittuvat ikävuosille 12–20. Näitä ajanjaksoja ovat nuoruusiän varhaisvaihe, keskivaihe ja loppuvaihe, joista jokaiselle ajanjaksolle sijoittuu nuoruudessa omat merkitykselliset kehitystehtävänsä. Nuoruusiän varhaisvaiheelle on tyypillistä kapinointi auktoriteetteja, kuten vanhempia vastaan, sekä ystävyysuhteiden korostuminen. Keskivaiheelle ominaista on taas erilaisten rajojen kokeilu ja oman minäkuvan konkretisoituminen. Nuoruusiän loppuvaiheessa keskiöön siirtyvät vuorostaan oman elämän aloittaminen, ja useimmiten tässä vaiheessa nuoren on taipumusta seestyä. Nuoruuteen kuuluu siis merkittävästi eri kehitystehtävien ratkaiseminen: oman moraalin ja arvomaailman löytäminen, vastuullisen käyttäytymisen omaksuminen sekä itsensä löytäminen ja hyväksyminen. Kehitystehtävistä selviytyminen onkin edellytys nuoren kehitykselle ja seuraavaan elämänvaiheeseen, eli aikuisuu-

teen siirtymiselle. (Dunderfelt 2011, 84–85.) Vastatessaan eri kehityshaasteisiin luo nuori samalla kuvaa omasta itsestään, joka taas rakentaa pohjaa sille, miten ja mihin nuori myöhemmin elämänsä suuntaa. On myös huomioitava, että nuori ohjaa tulevaa elämäänsä tekemillään valinnoillaan juuri siinä määrin, mitä yksilön ikään sidottu kasvuympäristö hänelle mahdollistaa. (Nurmi 2008, 263.)

Dunderfeltin (2011, 90) mukaan nuoruus koetaan usein hyvin synkkänä ajanjaksona ja tunnemyllerryksestä johtuen niin yksinäisyyden tunteet, kuin mitättömyyden ja epäonnistumisen kokemukset koettelevat nuoren mieltä. Tämän näkökulman tuo myös esiin myös Nurmi (2008, 262) kertoessaan, että usein yhteiskunnan luomat vaatimukset sekä haasteet ohjaavat nuorta tiettyihin valintoihin sekä ratkaisuihin, jotka näyttäytyvät nuoren elämässä erilaisina kriiseinä elämän eri osa-alueilla. Kasvuympäristön tuomien haasteiden lisäksi myös kehitystehtäviin linkittyvien tavoitteiden puutteellisuus näyttäisi olevan yhteydessä nuoruusiän kokemuksiin synkkydestä, kuten sopeutumisen pulmiin sekä heikkoon hyvinvointiin. Vastaavasti taas nuoren usko omaan itseensä, ongelmanratkaisutaidot sekä tavoitteellisuus näyttäisivät lisäävän hyvinvointia sekä menestystä elämän eri osa-alueilla. (Nurmi 2008, 268.)

Tunnemyllerrysten ja synkkyiden lisäksi nuoruusiän tiedetään olevan erityisen haavoittava elämänvaihe. Nuoruusiän haavoittuvuus on yhteydessä erilaisten ongelmallisten tilanteiden, kuten syrjäytymisen tai rikollisuuden kasvavaan riskiin. Toisin sanoen, riski joutua erilaisten pulmien kohteeksi on siis nuoruudessa suurempaa, kuin missään muussa elämänvaiheessa. Haavoittuvuutta lisäävät myös mm. nuoren NEET-status eli koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle sijoittuminen sekä huono-osaisuus. (Vainio 2021.) Myös kriminologia on aikojen saatossa nostanut esiin nuoruusiän siihen liittyvän rikosaktiivisuuden vuoksi. On poikkeuksellista, että aikuisiällä vakavaan rikollisuuteen syyllistyneellä henkilöllä ei olisi varhaisempaa rikostaustaa. Kriminologisissa tutkimuksissa on siis todettu, että nuorten alttius rikoksille on korkeampaa kuin lasten, tai jo aikuisiän ylittäneiden kohdalla. (Kivivuori 2013, 28, 58.)

Haavoittuvuuden ja korostuneen rikosaktiivisuuden lisäksi nuoruusiän keskiöön nousee myös usein ystävyys-suhteiden merkitys, ja Saarholmin sekä Turkan (2023, 38) mukaan, kaverit ovatkin usein korvaamattomia niin hyvässä,

kuin pahassa. Ystävyysuhteiden merkitystä nuoruuden elämänvaiheessa korostaa myös Nurmi (2008, 268) kertoessaan, että monet nuorten tekemistä valinnoista ja ratkaisuista johtavat tiensä usein kavereilta, tai muilta nuorelle tärkeiltä henkilöiltä. Nuorten tekemät valinnat elämän eri osa-alueilla voivat siis useimmiten rakentua muiden mielipiteiden tai ajatusten ympärille, eivätkä siten välttämättä ole yksilöllisesti mietittyjä (Nurmi 2008, 268). Nuoruuden ikävaiheen tiedetäänkin olevan hyvin keskeneräistä aikaa, vaikka nuori itse tuntisikin olonsa kykeneväksi, suureksi ja mahtavaksi. Tosiasiassa aivot sekä identiteetti ovat kuitenkin vasta kehittymäisillään. Usein nuoret kaipaavat itsenäisyyttä sekä vapautta, mutta samanaikaisesti myös turvallisten aikuissuhteiden ja rajojen merkitys nuoren elämässä korostuu. (Saarholm & Turkka 2023 34, 37.)

Rikollisuus

Rikollisuudesta puhuttaessa voidaan törmätä usein termiin *kriminologia*. Kriminologialla tarkoitetaan tieteenalaa, joka tutkii rikoskäyttäytymistä ja ilmiöön liittyviä reaktioita. Kriminologia tarkastelee tieteenalana rikollisuutta eri empiristen tutkimusalojen, kuten psykologian, yhteiskuntatieteiden, historian ja sosiologian näkökulmasta. (Kivivuori ym. 2018, 17.) Kriminologia määrittelee rikollisuuden toiminnaksi, joka on asetettu legaalisesti eli lain mukaan kriminalisoitavaksi. Suomessa rikoslaista eli tekojen määrittämisestä rikokseksi päättää eduskunta. (Ellonen ym. 2024, 34.)

Rikollisuudella tiedetään olevan useita piirteitä, jotka ovat pysytelleet melko vakaasti osana rikollisuutta vuosien saatossa. Rikollisuus näyttäisi useimmiten kasaantuvan rikosaktiivisille vähemmistöille sekä tiettyihin paikkoihin, tarkoittaen, että rikosaktiiviset henkilöt kerääntyvät usein samoille alueille. Lisäksi rikosalttiuden tiedetään myös olevan pääosin geneeristä. Tämä tarkoittaa sitä, että jo valmiiksi rikoskierteessä olevan yksilön tiedetään altistuvan herkemmin myös uusiin, eri rikoslajia edustaviin rikoksiin sekä rikkeisiin. Vaikka nämä piirteet ovatkin jo pitkään, melko vakiintuneesti leimanneet rikollisuutta, on rikollisuutta määrittelevien piirteiden kuitenkin huomattu myös muuttuvan ajan ja alueen mukaisesti. Esimerkiksi teknologian kehitys, kansainvälistyminen ja jengirikollisuus ovat viime vuosikymmeninä korostuneet rikollisuudesta puhut-

taessa. (Ellonen ym. 2024, 44–48.) Ajatusta rikollisuuden piirteiden muuttumisesta tukevat myös Kivivuori ym. (2018, 18), joiden mukaan rikollisuuden ymmärtämisessä ja sen piirteissä on historiallista vaihtelua. On rikoksia, kuten varastamista ja väkivaltaa, joiden ajatellaan olevan yleisesti paheksuttavia eri puolilla maailmaa. Näiden tyyppisten vakiintuneina pidettyjen rikosten ympärillä vallitsee kuitenkin laaja alue, jossa rikollisuuden määrittely vaihtelee ajan, sekä alueen mukaan. (Kivivuori ym. 2018, 18.)

Rikollisuutta määriteltäessä, on myös ymmärrettävä, että rikollisuus jakaantuu lukuisiin eri rikoslajeihin, jotka Nuutila (2019) jakaa yhteentoista eri kategoriaan. Näistä yleisimpiä ovat esimerkiksi henkilöön kohdistuvat rikokset, kuten kunnianloukkaus tai pahoinpitely, omaisuusrikokset, kuten kavallus tai varastaminen, ja huumausaine-, alkoholi-, sekä lääkeainerikokset, kuten huumausaineiden hallussapito, myynti ja maahantuonti (Nuutila 2019). Varsinaisten rikosmuotojen lisäksi Ellonen ym. (2024, 48–49) huomauttavat, että useissa rikoslajeissa suuri osa rikoksista ei tule koskaan ilmi, eli ne pysyvät niin sanottuna piilorikollisuutena. Alle 21-vuotiaiden yleisimpinä rikoksina näyttäytyvät liikenne- ja omaisuusrikokset sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Keskittyneistä rikoksista nuorten joukossa yleisimpiä ovat omaisuus- sekä huumausainerikokset. (Sutela 2024, 32–34.)

Nuori rikoksentekijä

Käsitteenä *nuori rikoksentekijä* on laaja, ja sen tarkka määritelmä voi vaihdella sen mukaan, mistä kontekstista käsitettä tarkastellaan. Määritelmään liittyvät erot ovat maailmalaajuisia, ja erojen taustalta löytyy syyksi mm. se, ettei nuorella rikoksentekijällä ole kansainvälisesti määriteltyä standardia. (Young ym. 2017, 21.) Suomessa nuorella rikoksentekijällä viitataan henkilöön, joka on rikokseen syyllistyessään täyttänyt 15-vuotta, mutta on tekohetkellä alle 21-vuotias (Laki nuorista rikoksentekijöistä 31.5.1940/262, 1. §).

Tyypillisesti nuoret rikoksentekijät jaetaan kolmeen eri ryhmään, rikosoikeudellisen vastuun perusteella: alle 15-vuotiaat, 15–17-vuotiaat sekä 18–21-vuotiaat. Ensimmäinen ryhmä edustaa nuoria, joilla ei ole rikosoikeudellista vastuuta eli heihin ei voida kohdistaa rikosoikeudellisia toimia. Toista ryhmää

edustavat nuoret ovat rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta heihin sovelletaan alennettuja seurauksia sekä keinoja. Viimeinen ryhmä edustaa täysi-ikäisiä nuoria, joiden kohdalla rikosoikeudellisessa prosessissa voidaan käyttää kaikkia lainmukaisia pakkokeinoja. (Aukio 2023; Laki nuorista rikoksenteijöistä 1. §.) Rikoslain mukaisen ikäjaottelun lisäksi, nuoria rikoksenteijöitä voidaan tarkastella myös sen perusteella, minkälaista nuoren syyllistyminen rikokseen on. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat nuoret kokeilevat uhmakaasti rajojaan, mikä voi tarkoittaa myös rikoksilla oireilua. Näiden nuorten kohdalla rikosaktiivisuus katoaa kuitenkin useimmiten iän mukana itsestään. Toiseen ryhmään kuuluvat nuoret ihannoivat rikollista elämää ja usein heillä on myös tahtotilaa ryhtyä rikokseen. Sekä ensimmäisen, että toisen kategorian nuoret ovat usein lähtöisin ”normaaleista” perheistä, eikä heidän taustoissaan ole sellaisia seikkoja, jotka niin sanotusti pakottaisivat rikollisiin tekoihin. Kolmanteen ja viimeiseen kategoriaan kuuluu vaikeasti oirehtivat nuoret, joilla on taustalla usein pitkä laitoskierre sekä erilaisia periytyneitä ongelmia, kuten päihdeongelmat. Näiden nuorten tapauksessa oireilu on usein alkanut jo heti syntymän jälkeen. Kolmanteen kategoriaan kuuluvat nuoret muodostavat pienen joukon nuoria, jotka syyllistyvät vakaviinkin rikokseen. (Paastela, 2023.)

2.2 Nuorisorikollisuuden erityispiirteitä

Useat nuorten tekemistä rikoksista ovat satunnaisia pieniä rikkeitä, jotka loppuvat nuoruusiän myötä. Suurimman osan nuorten tekemistä rikoksista voidaan siis ajatella olevan ryhmäpaineen, ajattelemattomuuden tai kokemushaluisuuden tulosta. Toisinaan rikoskäyttäytyminen voi kuitenkin heijastaa nuoren pahasta olostä sekä ongelmallisesta elämäntilanteesta. (Pekkarinen ym. 2019, 15.) Nuorisorikollisuudesta puhuttaessa kyse on puolestaan toistuvasta rikosoireilusta, ja pahimmillaan rikollisen arvomaailman omaksumisesta (Saarholm & Turkka 2023, 35).

Nuorisorikollisuus on ilmiönä moniulotteinen ongelma, joka linkittyy moniin yhteiskunnallisiin sekä yksilöä koskeviin tekijöihin. Nuorisorikollisuuden selittäminen yksiselitteisesti ei siis ole mahdollista. Suomessa yhdeksi nuorisorikollisuuden taustalla vaikuttaneeksi tekijäksi on kuitenkin havaittu syrjäytyminen, joka näyttäytyy vakavana riskinä koko yhteiskunnan turvallisuudelle. Yhteiskunnan kärryiltä pudotessaan nuoren riski rikollisuudelle, ääriajattelulle sekä

radikalisoitumiselle kasvaa merkittävästi. Lisäksi syrjäytyminen heikentää nuoren taitoa tiedostaa, tunnistaa sekä kohdata ja reagoida erilaisiin turvallisuusuhkiin, sekä horjuttaa luottoa viranomaisiin ja halukkuutta hakea apua. Syrjäytymisen ja rikollisuuden välillä on myös havaittu molemminpuolinen yhteys: syrjäytyminen on yhteydessä rikolliseen käyttäytymiseen, mutta toisaalta myös nuoruusiän rikollisuus heijastuu nuoren riskiin syrjäytyä myöhemmin tulevaisuudessa. (Sutela 2024, 11, 17.) Pyykkösen (2023, 6) mukaan, Suomessa jo syrjäytyneiden nuorten määrä on noin 64 000 henkilöä ja lisäksi 350 000 lasta sekä nuorta ovat vaarassa syrjäytyä.

Muita rikollisuuden taustalla usein vaikuttavia tekijöitä ovat mm. sosioekonominen huono-osaisuus, perheensisäiset pulmat, päihde-, ja käytösongelmat, huono koulumenestys, neuropsykiatriset häiriöt sekä vaikeudet kognitiivisissa taidoissa. Myös NEET-nuorilla näyttäisi olevan korostunut riski altistua rikollisuudelle. Pelkästään nämä tekijät eivät kuitenkaan yksinään riitä rikollisuuden ennustamiseen, vaikkakin rikoksiin syyllistyvien nuorten taustalta löytyy usein juuri näitä yhdistäviä tekijöitä. Myös nuoren ympäristöolosuhteet, kuten kasvuolot ja elinympäristö ovat merkittävä tekijä nuorten rikoskäyttäytymisen taustalla, ja usein ongelmat näyttäisivätkin olevan lähtöisin enemmän nuoren ympäristöstä, kuin nuoresta itsestään. (Sutela 2024, 17–19.) Tätä väitettä tukevat myös Markina ym. (2021, 50) kertoessaan, että kriittisesti käyttäytyvien nuorten ympäristötekijöitä tutkittaessa, taustalta löytyy useimmissa tapauksissa heikot perhesuhteet. Lisäksi myös Jokinen (2022, 10) nostaa esiin, että rikollinen kaveripiiri, asuinalueelle kasaantunut rikollinen toiminta sekä yksilön sisäiset tekijät, kuten temperamentti, persoona ja kognitiivisen osaamisen taso ovat yhteydessä nuoren riskiin altistua rikolliselle käyttäytymiselle. Erilaisten ongelmien ja rikollisuudelle altistavien tekijöiden kasaantuminen näyttäisi siis olevan yhteydessä nuoren rikollisen käyttäytymisen ennustettavuudelle (Sutela 2024, 20). Lisäksi on huomioitava, että suuri osa rikoskierteessä olevista nuorista sanoo yrittäneensä kertoa omista asioistaan sekä pulmistaan aikuisille: nuoret kokevat aikuisten kuitenkin vähätelleen ongelmiaan tai kuunnelleen nuorta huonosti. Turvallisten aikuisten läsnäololla onkin siis merkittävä rooli nuorten pulmien ehkäisemisessä. Aikuisten tulisi ennen kaikkea kuunnella nuoria, mutta myös tarjota läsnäoloa silloin, kun nuori ei itse näyttäisi kukaan tarvetta aikuisen tuelle. (Saarholm & Turkka 2023, 34.)

Suomessa yleinen nuorisoriikollisuuden määrä on ollut tasaisesti laskussa 2010-luvun jälkeen. Tästä huolimatta, jo valmiiksi rikoskierteessä olevat nuoret syyllistyvät aikaisempaa vakavampiin rikoksiin. Toisin sanoen, vaikka yleisellä tasolla nuorten tekemien rikosten määrä näyttäisi olevan laskussa, on rikosaktiivisten nuorten tekemien rikosten vakavuus ja niihin syyllistyminen kasvussa. Tämän tiedon perusteella voidaan siis todeta, että rikokset näyttäisivät kasaantuvan pienelle osalle nuoria. (Kaakinen 2021.) Tätä havaintoa tukee myös Sutela (2024, 14) todetessaan, että nuorten osuus rikosten tekemiseen on varsin vähäistä, etenkin vakavien rikosten kohdalla. Tästä huolimatta rikollisuus keskittyy aikaisempaa tiiviimpään joukkoon nuoria, joista osa syyllistyy yhä vakavampiin rikoksiin (Sutela 2024, 14). Suhosen ja Rikanderin (2024) mukaan, myös alaikäisten, eritoten alle 15-vuotiaiden rikoskäyttäytyminen on ollut kasvussa, vaikka yleisellä tasolla nuorisoriikollisuus näyttäisikin vähentyvän. Nuorten yleisen rikollisuuden vähenemisen taustalla vaikuttaisi olevan useita tekijöitä, kuten lisääntynyt kontrolli, asennemuutokset sekä ajanvieton tapojen muuttuminen (Sutela 2024, 14). Näiden lisäksi nuoren elämässä vaikuttavilla suojaavilla tekijöillä on suuri merkitys rikollisuuden ja muun epäsuotuisan käyttäytymisen ehkäisyssä. Nuorta eniten suojaava tekijä näyttäisi olevan turvallinen, tasapainoinen ja pysyvä perhe. Vanhempien läsnäolo, kiinnostus nuorta kohtaan sekä kasvatustyyli ovat paljon vaikutuksissa esimerkiksi siihen, minkälaisella tasolla nuoren hyvinvointi on, minkälaiset älylliset sekä tunneälylliset taidot nuorella on, sekä kuinka paljon nuori on kiinnostunut koulusta ja miten hän siellä menestyy. Myös turvallinen asuinalue, kouluviihtyvyys, mieluisat harrastukset sekä ei-rikollinen kaveripiiri suojaavat nuorta epäsuotuisalta käyttäytymiseltä ja rikolliselle toiminnalle altistumiselta. (Suhonen & Rikander 2023.)

Niin kansainvälisesti kuin myös Suomessa nuorisoriikollisuuden parissa on havaittu olevan tiettyjä ajan mukana muuttuvia trendejä. 2020-luvun selkeinä trendeinä nuorisoriikollisuudesta puhuttaessa on havaittu olevan väkivaltarikollisuus, jengiytyminen, rikosten kuvaaminen ja materiaalin levittäminen sosiaalisessa mediassa, teräaseiden käyttäminen sekä porukalla rikosten tekeminen. Trendien lisäksi nuorisoriikollisuuteen liittyy useita erityispiirteitä rikosprosessin eri vaiheissa. Nuorten rikosentekijöiden kohdalla esimerkiksi erilaisten sidosryhmien kanssa työskentely on tiiviimpää kuin aikuisten kohdalla. Nuorten tekemien rikosepäilyiden osalta prosessiin osallistuvat poliisin lisäksi usein

huoltajat, sosiaaliviranomainen, edunvalvoja, koulu sekä muut mahdolliset toimijat, kuten Ankkuri-ryhmä. Nuorten rikoksentekijöiden kohdalla myös laite-etennät sekä sosiaalisen median kanavien tutkinta on yleisempää, kuin aikuisten rikoksentekijöiden kohdalla. (Aukio 2023.)

Alle 15-vuotiaaseen rikoksentekijään ei voida kohdistaa minkäänlaisia pakkokeinoja rikosoikeudellisen vastuun puuttumisen vuoksi, ja näiden henkilöiden kohdalla esitutkinta suoritetaan ainoastaan, jos tapaukseen liittyy toinen jo rikosoikeudellisessa vastuussa oleva henkilö. Tällaisissa tapauksissa alle 15-vuotias on kuulusteltava aina videolle, mikäli kuuleminen nähdään tutkinnan kannalta tarpeellisena. Myös muiden kuin alle 15-vuotiaiden alaikäisten kohdalla pakkokeinojen käyttökyvnys on huomattavasti harkitsemisvaraisempaa, ja pakkokeinojen käytössä tulee huomioida mm. nuoren ikä sekä kehitystaso. Alaikäisten tekemien rikosten ja rikosepäilyjen kohdalla tehdään nuoresta aina lastensuojeluilmoitus. (Aukio 2023.)

Rikosoikeudellinen prosessi voi olla henkisesti kuormittava ja mieltä järkyttävä kokemus kenelle tahansa, mutta erityisesti nuorten rikoksentekijöiden kohdalla olisi syytä kiinnittää huomiota heidän kehitykselliseen keskeneräisyyteensä. Nuorilla on usein korostunut riski kokea prosessin eri vaiheissa traumoja aiheuttavia kokemuksia erityisesti, jos nuoren kanssa työskentelevältä puuttuu tarvittava ammattitaito, tai jos prosessia ei ole toteutettu nuoren ikätaso huomioon ottaen. (European Union Agency for Fundamental Rights 2015, 1.) Nuorella, jota syytetään rikoksesta, on itsellään oikeus tehokkaaseen osallistumiseen sekä erilaisiin tukitoimiin oikeusprosessin eri vaiheissa (Liefwaard 2020, 7).

Rikosoikeudellinen prosessi

Rikosoikeudellisen prosessin vaiheet ovat kaikkien rikoksentekijöiden kohdalla samassa järjestyksessä eteneviä, vaikkakin prosessin eri vaiheisiin liittyvät käytännöt, toimintatavat sekä piirteet voivat vaihdella, esimerkiksi nuorista rikoksentekijöistä puhuttaessa. Seuraavana on kuvattu rikosoikeudellisen prosessin vaiheet sekä niiden eteneminen järjestyksessä:

- rikosilmoituksen kirjaaminen ja esikäsittely

- esitutkinta ja sen päättäminen
- syyteharkinta
- oikeudenkäynti
- rangaistuksen täytäntöönpano. (Aukio 2023.)

Rikosoikeudellinen menettely alkaa rikosilmoituksen kirjaamisella, jonka jälkeen rikosilmoitus siirtyy esikäsittelyyn. Esikäsittelyssä päätetään rikoksen esitutkinnan aloittamisesta, päättämisestä tai mahdollisesta keskeyttämisestä. Rikoksen siirtyessä rikosoikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden kohdalla esitutkintaan, selvitetään siellä rikos ja sen olosuhteet, rikoksesta epäilty, asianosaiset, rikoksen aiheuttamat vahingot sekä asianosaisten vaatimukset. Esitutkinnan päättyessä tutkinnasta kootaan esitutkintapöytäkirja, jonka päätösvivut toimitetaan alaikäisen rikosentekijän kohdalla syyttäjän sekä asianomaisten lisäksi myös nuoren huoltajalle, sosiaaliviranomaiselle ja rikosseuraamuslaitokselle. Syyteharkinnan aikana syyttäjä päättää syytteen nostamisesta, nostamatta jättämisestä, asian ratkaisemisesta tai mahdollisesta lisäharkintapyynnöstä. Jos syyttäjä nostaa rikoksesta syytteen, käsitellään tapahtunut käräjäoikeudessa ja teolle määritetään mahdollinen rangaistus tai muut seuraukset. (Aukio 2023.)

Yleisten rikosoikeudellisten seuraamusten eli rangaistusten, kuten sakon tai vankeuden lisäksi 15–17-vuotiaiden nuorten kohdalla voidaan soveltaa nuorisorangaistusta, mikäli sakko katsotaan liian vähäiseksi ja vankeus turhan ankaraksi rangaistukseksi. Nuorisorangaistuksen kesto vaihtelee neljän kuukauden ja yhden vuoden välillä, sekä koostuu sosiaalista toimintakykyä lisäävistä ohjelmista ja tehtävistä, valvonnasta ja työelämään tutustumisesta. (Rikosseuraamuslaitos 2024.)

2.3 Rikollisuutta selittävät teoriat

Sosiaalinen paine: yleinen eli sosiaalipsykologinen paineteoria

Sosiaalisen paineen teoria selittää yksilön rikoskäyttäytymistä yksilön kasvuympäristöstä heijastuvilla sosiaalisilla tekijöillä, ja niiden vaikutuksilla yksilön psykososiaalisiin mekanismeihin. Teoria nostaa esiin kolme erilaista painetta tai turhautumista aiheuttavaa tekijää, jotka näyttäisivät linkittyvän yksilön rikolliseen käyttäytymiseen. Ensimmäisenä painetta aiheuttavana tekijänä on ha-

vaittu epäonnistuminen tilanteissa, jossa päämäärään pääsy on nähty alun alkaen myönteisenä. Tavoitteena voi olla esimerkiksi yhteiskunnan tai kulttuurin asettama yleisesti arvostettu elämäntilanne. Tällaisissa tilanteissa epäonnistumisen syynä voivat olla sosiaaliset rakenteet, yksilön ominaisuudet sekä toistuvat epäonnistumisen kokemukset samalla, kun muut ympärillä olevat henkilöt onnistuvat tavoitteissaan. Toinen rikolliseen elämäntapaan ohjaava paineen aiheuttaja on huono-osaisuus. Huono-osaisuuden ja rikollisuuden välillä merkittävänä tekijänä nähdään myös huono-osaisuuden muoto, eli onko kyse omasta heikosta sosioekonomisesta asemasta vai lapsuuden aikana koetusta huono-osaisuudesta. Tutkimusten mukaan oma heikko sosiaalinen asema ja huono-osaisuus ovat voimakkaammin yhteydessä rikollisuuteen, kuin lapsuudessa koettu heikko sosioekonominen asema. Kolmantena tekijänä voidaan nähdä erilaiset kielteiset elämäntapahtumat ja vastoinkäymiset. Tällaisia tapahtumia voivat olla mm. vanhempien sairastuminen, kuolema, ongelmallinen päihteidenkäyttö sekä perheväkivallan kokeminen. Nuorilla ei useinkaan ole konkreettisia tapoja tai laillisia vapauksia paeta näitä pulmia, jolloin vaihtoehtoisiksi saatavat muodostua itse väkivallan käyttäminen tai vaikeiden tunteiden käsittely päihteillä. Tällaiset mekanismit lisäävät nuoren kokemaa stressiä, mikä lisää osaltaan painetta rikoksiin. Toistuvasta paineesta kärsivät nuoret altistuvatkin siis teorian mukaan muita useammin rikoskäyttäytymiselle. (Kivivuori 2013, 152–158; Kivivuori ym. 2018, 157–158.)

Paineteorian mukaan yksilön kohdatessaan tarpeeksi elämän aiheuttamaa painetta ja turhautumista, voi pahan olon purkaminen tapahtua mm. rikoskäyttäytymisellä. Jatkuvassa paineessa eläminen voi usein aiheuttaa sosiaalista kipua, jonka tiedetään olevan kokemuksiltaan saman kaltaista, kuin fyysisenkin kivun. Molemmat kivun muodot prosessoituvat samanlaisten neurokemiallisten tekijöiden kautta, jolloin ihminen reagoi molempiin kivun muotoihin samalla tavalla. Nyky-yhteiskunnassa mm. sosiaaliset rakenteet sekä taloudellinen tilanne ovat merkittäviä syitä sille, kuinka usein yksilö kokee sosiaalista kipua esim. sosiaalisen ulossulkemisen vuoksi. Sosiaalinen kipu taas lisää merkittävästi pahaa oloa, ja sitä kautta esim. aggressiivisuutta sekä riskiä rikollisuuteen syyllistymiseen. (Kivivuori 2013, 175–176.)

Valikoituminen: itsekontrolli, käyttäytymisgenetiikka ja biososiaalisuus

Valikoitumisteoriat tuovat esiin ihmisten sisäänrakennetun erilaisuuden. Persoonallisuus ja temperamentti ovat molemmat melko vakaita, jopa synnynnäisiä ominaisuuksia, joilla ajatellaan olevan biologinen perusta. Temperamentti ja persoonallisuus määrittävät siis yksilön vakaat ajattelu- ja tunnetavat sekä käyttäytymisen. Tiettyjen luonteenpiirteiden, kuten heikon itsekontrollin sekä negatiivisen emotionaalisuuden, katsotaan olevan yhteydessä yksilön riskikäyttäytymiseen ja rikollisuuteen. Myös vanhempien osaamisella vastata lapsen temperamenttiin sekä persoonallisuuteen on vaikutusta siihen, miten lapsi pystyy tulevaisuudessa hallitsemaan dominoivia luonteenpiirteitään, kuten impulsiivisuutta, malttamattomuutta ja räjähdysherkkyyttä. Näiden piirteiden tiedetään olevan yhteydessä mm. antisosiaalisuuteen, joka taas osaltaan voi vaikuttaa esim. nuoren taloudelliseen pärjäämiseen ja sosiaalisen aseman alenemiseen. Huono-osaisuus on puolestaan yhteydessä korostuneeseen riskiin altistua rikolliselle käyttäytymiselle. (Kivivuori 2013, 95–99; Wickert 2019.)

Itsekontrolliteorian mukaan rikollisesti käyttäytyvä henkilö ei välitä toimintansa seurauksista tai muiden reaktioista käytökseen. Rikoskäyttäytymistä selittävät siis yksilön ominaisuudet ja piirteet, kuten huono itsekontrolli. Tällaisten rikoksentekijöiden kohdalla rikokset ovat usein suunnittelemattomia sekä spontaaneja, eikä tekijä huomioi niissä kiinnijäämisen riskiä tai rikoksesta koituvia seurauksia. (Kivivuori 2013, 104; Wickert 2019.)

Biososiaalisuus näkee taas rikosalttiuden yksilön piirteiden ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksena. Biososiaaliset rikollisuusselitykset korostavat sosiaalisen ympäristön vaikutuksia aivoihin, eritoten nuoruudessa. Biososiaalisuusteoriasta voidaan nähdä esimerkkinä rikoksentekijöitä usein yhdistävä hidas pulssi. Hidas pulssi puolestaan korreloi sitä, ettei yksilö reagoi ulkoisiin ärsykeisiin yhtä herkästi kuin muut henkilöt. Näiden yksilöiden kohdalla, joilla autonominen hermosto osoittaa jähmeyttään hitaan pulssin kautta, on havaittu olevan pelottomuutta, joka osaltaan altistaa rikoskäyttäytymiselle. (Kivivuori 2013, 112–113.)

Käyttäytymisgenetiikka tuo puolestaan esiin perinnöllisten tekijöiden vaikutuksen yksilön yleiseen rikosalttiuteen. Vaikka varsinaisesti tietyn ”rikosgeenin” olemassaolo puuttuu, on kuitenkin olemassa geenejä, jotka johtavat neurohormonaalisten prosessien kautta sellaisten piirteiden kehittymiseen, jotka taas

osaltaan näyttäisivät lisäävän rikoskäyttäytymisen todennäköisyyttä. Näitä ominaisuuksia ovat mm. heikko itsekontrolli, impulsiivisuus sekä aggressiivisuus. Haastaviin lapsiin on myös havaittu kohdistuvan jo lapsuudessa torjuvia reaktioita haasteellisten luonteenpiirteiden vuoksi, joka taas näyttäisi lisäävän lasten sekä nuorten ohjautumista ongelmallisille elämänpoluille. Yksilöiden tiedetään siis hakeutuvan tietoisesti ympäristöihin, jotka tukevat heidän yksilöllisiä piirteitään ja ominaisuuksiaan. Tämän perusteella valikoituminen voidaankin nähdä altistavana tekijänä rikollisuuden sosiaalisille syille. (Kivivuori 2013, 114, 118–120.)

Oppiminen: differentiaalisen assosiaation teoria

Oppimisteorian perusajatuksena on, että rikollisuuteen opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Teoria tuo esiin ajatuksen ”ryhmä tekee kaltaisekseen”, sekä korostaa ryhmäpaineen aikaansaamaa viehätystä osana rikollisuuteen ajautumista. Oppimisteoria näkee rikollisuuden syynä siis ryhmässä tapahtuvan oppimisen, jossa yksilö omaksuu rikoksen erilaiset tekniikat, asenteet, motiivit sekä muut vaikuttimet, kuten rikosten selittämisen. Yksilö oppii siten ryhmän vaikutuksesta tarkastelemaan elämän eri tilanteita mahdollisuutena suorittaa rikoksia. Oppimisteoria nostaa myös esiin rikosentekijän havitteleman palkkion, joka on muilta saatu kannustus, ihailu ja oman aseman vahvistuminen sosiaalisessa ryhmässä. Muiden positiivinen reaktio rikokseen lisää siis rikollisen elämäntavan omaksumista, kun taas vastaavasti tärkeiden henkilöiden kielteiset reaktiot näyttäisivät vähentävän toimintaa. (Kivivuori 2013, 222–224; Kivivuori ym. 2018, 173–174; Matsueda 2000, 126–127.)

Oppiminen voi tapahtua sekä fyysisesti vertaisryhmässä, mutta myös median sekä internetin kautta. Nykyaikana erityisesti internet sekä sosiaalinen media korostuvat rikollisia elämäntapoja omaksuessa, ja oppiminen voi tapahtua niin sanottuna itseopiskeluna tai vastaavasti vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Internetistä on saatavilla useita sivuja, jotka opettavat käyttäjiään rikosten tekemiseen sekä tuovat esiin erilaisia tekniikoita esim. pommien valmistamiseen. Toisaalta rikollisuuteen oppiminen voi myös tapahtua erilaisten keskustelupalstojen välityksellä, jossa rikollisuudesta kiinnostuneet voivat anonyymisti keskustella sekä jakaa vinkkejä ja oppejaan rikosten tekemiseen liittyen. (Kivivuori 2013, 139–140.)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Vaikka nuorisorikollisuus näyttäisikin tasaisesti vähentyneen vuosikymmenten mittaan, on rikollisuuden kasaantuminen pienelle rikosaktiiviselle joukolle kuitenkin lisääntynyt (Kaakinen 2021). Niiden nuorten kohdalla, kenelle rikollisuus näyttäisi kasaantuvan, on todettu syyllistyvän yhä useammin, yhä vakavampiin rikoksiin. Rikostilastojen tutkimuksiin pohjautuen, on huomattu, että rikosaktiivisin kolme prosenttia miespuolisista henkilöistä vastaa lähes puolesta kaikista rikoksista. Toisaalta on huomautettava, että naisten tekemät rikokset näyttäisivät kasaantuvan tätäkin voimakkaammin: yksi prosentti naisista näyttäisi syyllistyvän yli puoliin kaikista naisten tekemistä rikoksista. Nuorten kohdalla rikosten kasautumisen luku oli tutkimuksessa kuusi prosenttia: tämä nuorten prosenttiosuus suoritti kaikista nuorten tekemistä rikoksista puolet. (Kivivuori ym. 2018, 120.) Lisäksi rikollisuuden tiedetään kasaantuvan sukupuolittuneesti erityisesti nuorille maahanmuuttajataustaisille miehille. Vaikka ulkomaalaisuus ei itsessään olekaan suoraan yhteydessä rikollisuuteen, vaikuttaa tähän ulkomaalaistaustaisten nuorten korostuneempi riski kokea syrjintää, eriarvoisuutta sekä hauraampia perhesuhteita, joiden taas tiedetään altistavan yksilöä rikolliselle käyttäytymiselle. (Fransberg & Kivijärvi 2024, 12.)

Hästbackan ja Haikkolan (2019, 52) mukaan, suomen eri kunnissa on havaittavissa suurta alueellista vaihtelua siinä, miten nuorten rikoksiin puuttuminen on järjestetty, sekä miten työntekijät hahmottavat siihen liittyvät käytännöt. Noin puolissa tutkimukseen osallistuneista kunnista (n= 34) on käytössä vähintään yksi rikollisuuteen puuttumisen malli, joista yleisimpiä ovat ankkuritoiminta sekä katusovittelu. Lisäksi kunnista nousi esiin useita rikollisuuden ennaltaehkäisyyn liittyviä toimintamuotoja, kuten poliisin ennalta estävä toiminta ja koulupoliisit, nuorisotoimen etsivä-, ja erityisnuorisotyö sekä kolmannen sektorin toimintamuotoja, kuten nuorten toimintakeskukset ja hankkeet. Kunnissa, joissa ei ollut erikseen nimettyjä toimintamalleja, noudatettiin erilaisia yhteistyöhön perustuvia käytäntöjä osana nuorisorikollisuuteen puuttumista. (Hästbacka & Haikkola 2019, 52–53.)

Hästbacka ja Haikkola (2019, 57) nostavat esiin, että rikoksiin puuttuminen kunnissa näyttäytyy kolmella eri tavalla: organisaatiolähtöisenä tapauskohtaisena perustyönä, levinneenä ja systematisoituneena toimintatapana tai paikallisesti vakiintuneena kokeiluprojektina. Tutkimuksen mukaan noin puolet tutkimukseen osallistuneista kunnista (n= 30) kertovat, että heillä ei ole mitään vakiintunutta toimintatapaa tai -mallia nuorten rikollisuuden ehkäisemiseksi tai siihen puuttumiseksi. Näissä kunnissa konkreettiset toimet nuorten rikoskäyttäytymistä koskevaan reagointiin siis uupuvat, ja rikoksiin puuttuminen näyttäytyy organisaatiolähtöisenä tapauskohtaisena perustyönä. Näiden kuntien nuorisotyötä tekevät ammattilaiset kertovat nuorten rikoksia kohdatessaan tekevänsä tarvittaessa lastensuojelu- tai rikosilmoituksen, jonka jälkeen nuoren rikoskäyttäytyminen ei enää ole heidän asiansa. Systematisoituneet toimintatavat viittaavat puolestaan standardisoituneihin toimintamuotoihin, jotka ovat levinneet useisiin kuntiin ympäri suomea. Näissä kunnissa, jonne systematisoituneet toimintatavat ovat levinneet, tehdään suunnitelmallista yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä ja toimenpiteet nuorten rikoksiin puuttumiseen ovat strukturoituja. Tällaisia toimintatapoja ovat mm. ankkuritoiminta sekä näpistyspuhutukset. Paikallisesti vakiintuneita kokeiluprojekteja ovat erilaiset toimintamallit, joita esiintyy vain yksittäisillä paikkakunnilla esim. erilaiset kehittämis- ja kokeiluprojektit, jotka ovat vakiintuneet paikkakunnalle. Tällaisia toimintamalleja on tutkimuksen mukaan käytössä esim. Oulussa, Kotkassa sekä Helsingissä. (Hästbacka & Haikkola 2019, 57–62.)

3 NUORISOTYÖ LAHDESSA

3.1 Nuorisotyön yleinen määrittely ja luonne

Nuorisotyötä määriteltäessä voidaan törmätä tilanteeseen, jossa nuorisotyön hahmottaminen yksiselitteisesti ei olekaan aivan helppoa. Nuorisotyö näyttäytyy usein moniulotteisena ja työn sisältö on pitkälti sidoksissa työympäristöön. Tämä johtaa taas siihen, että käsitteen määrittely on riippuvainen tarkasteltavasta kontekstista ja voi vaihdella siten toimintaympäristöittäin. (Salonen 2024.) Yleisesti nuorisotyö voidaan kuitenkin käsittää nuorten kasvun, osallisuuden sekä itsenäistymisen tukemisena yhteiskunnallisella tasolla, jonka keskiössä on nuorten kohtaaminen kasvatuksellisen toiminnan keinoja hyödyntäen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024, 9.) Laajemmin ajateltuna, nuori-

sotyö kattaa käsitteenä suuren osan nuorten parissa tehtävästä työstä. Nuorisotyötä voidaan toteuttaa esim. sosiaalista-, koulutuksellista-, kulttuurillista-, sekä poliittista toimintaa hyödyntäen, joko ryhmissä tai yksilötasolla. (Neuvoston ja neuvostossa... 2020, 1.) Nuorisotyön keskiössä ovat nimensä mukaisesti nuoret, jotka ovat sekä palvelujen käyttäjiä, että myös toisaalta niiden tuottajia sekä suunnittelijoita. Nuorisotyön keskeisimpinä tehtävinä on tavoittaa nuoret, sekä tukea heidän kasvuaan, osallisuuttaan ja itsenäistymistään. Nuorisotyön perustehtäviin kuuluu tukea nuorten siirtymiä erilaisissa elämäntilanteissa, kuten kouluun tai töihin hakeutumisessa, sekä ohjata nuoria tarvittavien palveluiden piiriin. Nuorisotyö pyrkii toiminnallaan luomaan nuorille turvallisia, vuorovaikutusta edistäviä ja innostavia mahdollisuuksia sekä kokemuksia, joiden kautta nuorille avautuu polkuja toimia keskenään. Nuorisotyö huomioi nuoren elämän kokonaisuutena ja luo siltoja nuoren sekä muiden ihmisten ja instituutioiden välille. (Kivijärvi ym. 2024, 24, 32.)

Toisaalta nuorisotyö voidaan hahmottaa myös syvällisemmin. Niemisen (2007, 38) mukaan nuorisotyön moniulotteisuus voidaan jäsentää nuorisotyön tehtävien, oppimisympäristöjen sekä eetoksen avulla, jotka nitovat yhteen nuorisotyön kokonaisolemuksen. Nuorisotyöllä voidaan ajatella olevan neljä perustehtävää, joista puhutaan myös funktioina. Näitä ovat personalisaatio-, sosialisatio-, kompensatio-, sekä resursointi- ja allokointifunktiot. *Personalisaatofunktiolla* tarkoitetaan nuorten kehittymisen tukemista itsenäiseksi, omat tarpeet ja pyrkimykset tunnistavaksi yksilöksi. Nuorisotyö tarjoaa mahdollisuuksia innostaville oppimiskokemuksille, tilaisuuksia inhimilliselle kasvulle sekä tukea kehittää yksilön henkilökohtaisia valmiuksia. *Sosialisaatofunktiolla* viitataan puolestaan nuorisotyön tehtävään yhdistää nuoret yhteiskunnan, kulttuurin sekä lähiyhteisöjen jäseniksi. Tehtävään sisältyy esim. tietojen, taitojen, toimintatapojen sekä arvojen välittäminen nuorille, tavoitteena mahdollistaa heidän osallisuutensa yhteiskunnan sekä yhteisöjen toimintaan. Kolmannella tehtävällä eli *kompensaatofunktiolla* tarkoitetaan kahden edellisen tehtävän puutteiden tasaamista. Nuorisotyöllä ohjataan ja autetaan nuoria, joilla on pulmia esimerkiksi yhteiskuntaan kiinnittymisessä tai omien yksilökohtaisten mahdollisuuksien toteuttamisessa. Nuorisotyöllä pyritään tarttumaan nuorten yhdenvertaisuuden sekä tasa-arvon toteutumiseen ja henkilökohtaiseen elämänhallintaan liittyviin ongelmiin. Viimeisenä, eli *resursointi- ja allokointifunktion* tehtävänä on nuorten kasvu- ja elinolosuhteisiin vaikuttaminen osallistaen

nuoria itseään koskeviin päätöksiin esim. nuorisopolitiikan avulla. (Nieminen 2007, 22–26.)

Nuorisotyön perustehtävien lisäksi, nuorisotyön luonnetta auttavat hahmottamaan toimintaympäristöt, jotka nähdään ennen kaikkea oppimisympäristöinä. Oppimisympäristöllä voidaan käsittää sellainen nuorisotyön tehtäviä noudattava toimintakokonaisuus, joka pitää sisällään kasvatustavoitteen, pedagogisen menetelmän sekä oppimisympäristön rakenteellisia tekijöitä, kuten kohde-ryhmän. Oppimisympäristöt ovat usein epämuodollisia ja sijoittuvat nonformaalisen kasvatuksen alueelle. Oppimisympäristöjen näkökulma korostaa nuoren kasvua, kehitystä sekä antaa lisäarvoa oppimisen moninaisuudelle ja nuoren omille kokemuksille. Viimeisimpänä nuorisotyön jäsentämistä tukee nuorisotyön eetos, joka korostaa nuorten vapaaehtoisuutta, itsemääräämisoikeuden kunnioittamista ja kansalaisuuden vahvistamista. Lisäksi nuorisotyön eetos painottaa aikuisten kasvatustavoitetta sekä nuorisotyön suhteellista arvoperustaa eli hyviä asioita, joita nuorisotyön tulisi toiminnallaan tavoitella. Näistä kolmesta kokonaisuudesta rakentuu nuorisotyön perusta, jonka avulla nuorisotyö voidaan määritellä seuraavasti: nuorisotyö on nuorten vapaaehtoisuuteen sekä tarpeisiin perustuvaa yhteisöllistä sekä ohjattua toimintaa, jonka tavoitteena on nuorten kiinnittyminen yhteiskuntaan sekä oppimismahdollisuuksien tarjoaminen persoonan, yhteiskunnan sekä kulttuurin kehittämiseksi. (Nieminen 2007, 28, 33–38.)

Suomessa nuorisotyön järjestäminen on lakisääteisesti kunnan vastuulla. Kunnan tulee siis luoda edellytykset nuorisotyön suunnittelulle sekä toteutukselle, huomioiden samalla nuorisolain tavoitteet sekä lähtökohdat. Tarpeen vaatiessa, kunnan tulee myös tehdä yhteistyötä muiden nuorisolain toimijoiden kanssa. (Nuorisolaki 8. §.) Lainsäädäntö ei kuitenkaan määrittele kunnassa tehtävän nuorisotyön muotoja, vaan kunnat voivat itse organisoida nuorisotyön palveluita monilla eri tavoilla. Tämä luo jokaiselle kunnalle mahdollisuudet toteuttaa juuri paikallisiin olosuhteisiin sopivaa nuorisotyötä, ja toisaalta avaa myös väyliä uudentyyppisille nuorisotyön keinoille. (Kuntaliitto 2024.) Suomessa yleisimpiä nuorisotyön vakiintuneita muotoja ovat etsivä nuorisotyö, jota tehdään 97 % suomen kunnista, avoin pienryhmätoiminta, joka toteutuu 95 % suomen kunnista sekä peruskouluissa tehtävä nuorisotyö, joka toteutuu 94 % suomen kunnista. Nämä nuorisotyön muodot ovat osa alueellista-

, kohdennettua-, sekä erityistä nuorisotyötä. Näiden lisäksi muita vakiintuneita nuorisotyön muotoja ovat mm. digitaalinen nuorisotyö, katutyö, työpajatoiminta ja leirit sekä nuorten tieto- ja neuvontatyö. (Bamming & Manninen 2023.) Nieminen ja Honkatukia (2017, 37) nostavat esiin myös nuorisotyön kaksi erityistä määrettä, joiden perusteella jäsenneetyt nuorisotyön lähtökohdat ovat jakaneet nuorisotyön kahteen eri muotoon: nuorisokysymykseen perustuvan nuorisotyön, joka asettaa nuoruuden elämänvaiheen keskiöön sekä sosiaaliseen kysymykseen perustuvan nuorisotyön, joka taas korostaa yhteiskunnallisia ongelmia. Nuorisokysymykseen perustuva työ painottaa nuoruuden ominaispiirteitä sekä nostaa keskiöön nuorten omat voimavarat, vapaaehtoisuuden sekä yhteisöllisyyden merkityksen. Sosiaaliseen kysymykseen perustuva nuorisotyö keskittyy taas pitkälti sosiaalisiin ongelmiin ja on viranomaiskeskeisempää. (Nieminen & Honkatukia 2017, 37.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2023) mukaan, nuorisotyöllä on merkittävä rooli nuorisorikollisuuden sekä nuorten väkivaltaisen käytöksen ennaltaehkäisemisessä ja vähentämisessä nuorten kohtaamisen, mielekkään tekemisen sekä yhteisöllisyyden rakentamisen kautta. Nuorisotyö luo mahdollisuuksia mm. moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi, uusien menetelmien innovoimiseksi sekä nuorten tukemiseen heidän kasvu-, ja elinolojaan parantaen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023). Myös oikeusministeriö (2025b) korostaa, että nuorisorikollisuuden hallinnassa keskiössä ovat ennen kaikkea ennaltaehkäisevät toimet, sekä moniammatillinen yhteistyö. Ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi nuorisotyön kentällä on laajasti erilaisia pilotteja sekä hankkeita nuorisorikollisuuden hallitsemiseksi, sekä myös vakiintuneita työmuotoja, kuten ankkuritoimintaa ja katusovittelua, jossa hyödynnetään moniammatillista yhteistyötä (Kautto & Pieskä 2023; Kauppinen 2022, 20–21).

3.2 Lahden kaupungin nuorisopalvelut

Lahden kaupungin nuorisopalvelut tarjoavat palveluita lahtelaisille nuorille ta-voitteenaan tukea heidän hyvinvointiaan, osallisuuttaan sekä arjen sujuvuuttaan. Lahden kaupungin nuorisopalvelut koostuvat alueellisesta nuorisotyöstä, nuorten tuki-, työ- ja valmennuspalveluista sekä kulttuurisesta nuorisotyöstä. Lisäksi nuorisopalvelut mahdollistavat nuorille kansainvälisiä kokemuksia, myöntävät avustuksia sekä käyttövuoroja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden

edistämiseksi, sekä tarjoavat koulutuksiin liittyviä harjoittelupaikkoja. Vuonna 2023 Lahden kaupungin nuorisopalveluiden yhteenlaskettu asiakas- sekä osallistujamäärä oli 277 641 nuorta. Nuorilta itseltään kerätyn palautteen perusteella, toiminta koetaan merkityksellisenä, omaa jaksamista tukevana, monipuolisena sekä kannustavana. (Nuorisopalvelut s.a; Ormaa-Perälä 2024.)

Lahden alueellinen nuorisotyö kattaa kahdeksan nuorisotilaa, pelitila Xperiencen, monitoimitilan Saima 6:n, Liikkuvan nuorisotyön Liinun sekä monikulttuurikeskuksen Multi-Cultin. Lisäksi alueellinen nuorisotyö vastaa koulunuorisotyöstä, harrastustoiminnasta, nuorisotiedotuksesta sekä leirikeskus Naumi-Isorannasta. Alueellinen nuorisotyö onkin jaettu laajuutensa vuoksi kolmeen eri alueeseen: Eteläiseen-, Itäiseen-, ja Pohjoiseen alueeseen, joista kukin vastaa omien palveluidensa toteutuksesta sekä koordinoinnista. (Nuorisotiloja ja toimintaa s.a.) Alueellinen nuorisotyö on myös osa Lahdessa tehtävää alueellista hyvinvointityötä, johon kuuluu nuorisotyön lisäksi mm. päiväkodit, koulut, järjestöt sekä perheille ja lapsille tuotettavat tukipalvelut, kuten neuvola-, ja opiskeluhuollon palvelut. Lahdessa tehtävää nuorisotyötä ohjaa valtakunnallisten toimenpideohjelmien, lakien ja suunnitelmien lisäksi mm. Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jolla ohjataan perheiden, sekä lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä. Suunnitelma on lastensuojelulain mukainen ja painottaa Päijät-Hämeen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen Hyte-kärkeä, joita ovat vuosina 2022–2025 terveelliset elintavat, arjen turvallisuus, mielen hyvinvointi sekä osallisuus ja yhteisöllisyys. (Lahti 2022, 3–4, 6.)

Lahden kaupungin nuorisopalveluiden tukipalvelut pitävät puolestaan sisällään oppilaitosnuorisotyön, oppivelvollisuuden tuen sekä etsivän nuorisotyön, joka vastaa myös nuorille suunnatusta Kellarikahvilasta. Näiden lisäksi tukipalvelut sisältävät psykososiaalisen tuen Dominon, jonka alle kuuluvat jalkautuva ehkäisevä päihdetyö sekä Jengityö-hanke. Tukipalveluiden yhteisenä tavoitteena on tarjota kattavaa tukea sekä apua nuorten eri elämäntilanteisiin. Tukipalveluiden Jengityö-hanke on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama hanke, joka yhdistää jalkautuvaa nuorisotyötä sekä yksilötyötä nuorisoriikollisuuden sekä väkivallan ehkäisemiseksi. Jengityöllä pyritään vaikuttamaan jo valmiiksi rikoskierteessä oleviin nuoriin sekä myös niihin, jotka ovat riskissä ajautua rikollisille poluille. Jalkautuva nuorisotyö operoi ns. epävirallisissa kohtaamispaikoissa, kuten kauppakeskuksissa ja koulun pihalla kartoittamassa nuorten

keskuudessa leviäviä ilmiöitä sekä kohtaamassa nuoria. Yksilötyön tavoitteena on puolestaan toimia siltana nuoren ja palveluverkkojen välissä, sekä tarjota nuorille tukea esim. keskusteluavun muodossa. (Nuorten tukipalvelut s.a; Tikka ym. 2023.)

Näiden lisäksi Lahden nuorisopalvelut tarjoavat nuorille työ- ja valmennuspalveluita kuten erilaisia työkokeiluja, kulttuurista nuorisotyötä mm. tapahtumien suunnittelun sekä järjestämisen muodossa ja kansainvälistä toimintaa, kuten nuorisovaihtoja sekä vierailuja. Nuorisopalvelut ovat myös osa Lahden kaupungin nuorisovaltuuston toimintaa sekä alaikäisten rikosasioita hoitavaa poliisivetoista moniammatillista Ankkuri-tiimiä. Lisäksi vuosille 2025–2026 Lahden kaupungin nuorisopalveluille myönnettiin rahoitus ”Katusovittelun monialainen yhteistyömalli Lahdessa” -hankkeelle, jossa nuorten konfliktitilanteisiin kehitetään uutta yhteistyömallia. (Ankkuri s.a; Nuorisopalvelut s.a; Nuorisovaltuusto s.a; Mäki 2025.)

3.3 Näkökulman rajaaminen nuorisopalveluiden kontekstista

Tässä opinnäytetyössä tilannekuvalla tarkoitetaan tulosten tarjoamaa ajankohtaista kuvausta nuorisorikollisuuden ilmiöstä Lahdessa, ja toimintamalleilla puolestaan ammattilaisten käytössä olevia käytäntöjä, toimia tai työskentelymalleja, joilla ilmiötä kohdataan, ennaltaehkäistään sekä hallitaan. Tutkimukseni keskittyy nuorisorikollisuuden tarkasteluun nuorisotyön, tarkemmin nuorisotyön ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimuksen rajaus kohdistuu Lahdessa ilmenevään nuorisorikollisuuteen, ja painottuu alueellisen nuorisotyön sekä Jengityö-hankkeen ammattilaisten näkemyksiin, kokemuksiin ja ajatuksiin. Tutkimukseen valikoituneet ammattilaiset työskentelevät nuorisotyön eri työmuotojen parissa, ja siten heillä jokaisella on omat näkemyksensä ilmiön esiintyvyydestä sekä tarpeista ja tavoista puuttua ilmiöön.

Valitsin tutkimukseeni juuri kyseisen näkökulman, sillä se mahdollistaa nuorisorikollisuuden tarkastelun käytännön perspektiivistä tarjoten ajankohtaista tietoa ilmiöstä sekä nuorisotyön roolista osana sen hallitsemista. Aiemmat nuorisorikollisuutta koskevat tutkimukset keskittyvät pitkälti ilmiön tarkasteluun tilastojen sekä analyysien valossa, useimmiten poliisitoimen tai kriminologian

näkökulmasta. Nuorisotyön näkökulmat nuorisoriikollisuutta koskevissa tutkimuksissa ovat puolestaan jääneet vähemmälle, eikä esimerkiksi nuorisotyön roolia, mahdollisuuksia ja ammattilaisten osaamista osana nuorisoriikollisuuden hallintaa ole juurikaan tutkittu. Vähäisen aiemman tutkimustiedon lisäksi aihe on myös yhteiskunnallisesti merkittävä sekä ajankohtainen, ja näkyikin niin uutisissa, julkisessa keskustelussa, sosiaalisessa mediassa kuin myös politiikassa.

Ilmiön tutkiminen juuri tästä näkökulmasta on tärkeää, jotta nuorisotyön ja sen ammattilaisten rooli osana ilmiöön puuttumista tulisi näkyvämmäksi, ja käytössä olevista toimintamalleista sekä työntekijöiden näkemyksistä suhteessa ilmiöön saataisiin ajankohtaista tietoa. Tekemäni opinnäytetyö mahdollistaa ajankohtaisen tilannekuvan luomisen nuorisoriikollisuuden ilmiöstä Lahdessa, ja tarjoaa arvokasta tietoa alueellisen nuorisotyön sekä Jengityö-hankkeen ammattilaisten kokemuksista, näkemyksestä ja ajatuksista nuorisoriikollisuuteen liittyen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohdejoukko ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni kohdejoukkona ovat Lahden nuorisopalveluiden alueellisen nuorisotyön sekä Jengityö-hankkeen ammattilaiset. Kohdejoukkoa valittaessa, huomiota kiinnitettiin siihen, että tutkimukseen osallistuvat ammattilaiset työskentelisivät nuorisotyön kentällä eri työmuotojen parissa. Nuorisotyö on kenttänä hyvin laaja-alainen, ja siten jokaisella eri työmuotoa edustavalla ammattilaisella on juuri omaan työnkuvaan perustuvat näkemykset, ajatukset sekä osaaminen. Jengityö ja alueellinen nuorisotyö valikoituivat tutkimukseen yhteistyössä toimeksiantajan kanssa tukemaan työelämän tarpeita. Kohdejoukon otanta perustuu tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden vapaaehtoisuuteen sekä omaan halukkuuteen osallistua tutkimukseen, ja osallistujien rekrytointi tapahtuu Lahden kaupungin nuorisopalveluiden kautta.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2009, 13) mukaan tutkimuskysymys kiteyttää selkeästi asian tai asiat, johon tutkimuksella pyritään, ja mihin tutkimuksessa halutaan saada vastaus. Hyvä tutkimusongelma on siis muodoltaan helposti ymmärrettävä ja sisältää kysymykset tutkittavan aiheen tavoitellusta

päämäärästä (Günther & Hasanen 2021). Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää Lahdessa nuorisorikollisuutta työssään kohtaavien nuorisotyön ammattilaisten kokemuksia ilmiöstä, sekä siihen liittyvistä toimintamalleista ja osaamisesta. Tutkimustehtävää tarkastellaan opinnäytetyössä kolmen tutkimuskysymyksen valossa:

- Miten nuorisotyön ammattilaiset kokevat nuorisorikollisuuden ilmiön Lahdessa?
- Millaisia toimintamalleja ja käytäntöjä Lahden nuorisotyön eri työmuodoilla on nuorisorikollisuuden hallitsemiseksi?
- Miten nuorisotyön ammattilaiset kokevat oman osaamisensa nuorisorikollisuuteen puuttumisessa?

Tutkimuskysymykset nostavat esiin paikallisen näkökulman tutkittavaan ilmiöön ja korostavat nuorisotyön merkitystä nuorisorikollisuudesta puhuttaessa. Lisäksi kysymykset ohjaavat tutkimusta kohti tutkimustehtävän saavuttamista, ja tuottavat arvokasta tietoa nykyisten käytäntöjen, toimintamallien sekä ammattilaisten osaamisen arvioimiseksi ja kehittämiseksi Lahden kaupungin nuorisopalveluilla.

4.2 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyöni on tutkimusotteeltaan monimetodinen laadullinen tutkimus, mikä tarkoittaa, että opinnäytetyön laadullinen aineisto on kerätty sekä teema-haastatteluilla, että verkkokyselyllä. Monimetodisuudella tarkoitetaan siis laadullisen sekä määrällisen aineistonkeruu- tai analyysimenetelmän yhdistämistä yhdessä tai useammassa vaiheessa tutkimusprosessia. Monimetodisuuden tavoitteena on syventää sekä laajentaa ilmiötä koskevaa ymmärrystä. (Hurmerinta & Nummela 2020; Vilkka & Mankki 2024). Opinnäytetyön laadullisella aineistolla tavoitellaan tarkasteltavan ilmiön ymmärtämistä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden perspektiivistä, jolloin tutkittava ilmiö saa merkityksensä tutkimuksen kohdejoukon ajatuksista, kokemuksista sekä tunteista (Juuti & Puusa 2020, 9). Laadullinen tutkimus voi kehittyä yllättäväänkin suuntaan samalla kuitenkin mahdollistaen myös täysin uudenlaisen näkökulman tarkastelun, mikäli aineistosta paljastuu jotakin odottamatonta. Lisäksi laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä ilmiön tarkastelu useasta eri näkökulmasta siten, että myös itsestään selvyiksiä problematisoidaan. Laadullinen tutkimus

mahdollistaa täten syvän ilmiötä koskevan ymmärryksen sekä tiedon löytämisen. (Shuttleworth & Wilson 2008; Alasuutari 2011.)

Alasuutarin (2011) mukaan, tutkimuksen teoreettinen viitekehys ohjaa sitä, millainen aineisto tulisi kerätä sekä miten aineisto kannattaa analysoida. Yleisimmin laadullista aineistoa kerätessä käytetään menetelmiä, jotka mahdollistavat monenlaiset tarkastelut. Tällaisia aineistonkeruumetodeja ovat esimerkiksi erityyppiset haastattelut. (Alasuutari 2011; Puusa 2020, 103–104.) Tämän tutkimuksen alkuperäisenä tavoitteena oli kerätä kaikki aineisto opinnäytetyötä varten teemahaastattelujen avulla, sillä kyseinen menetelmä soveltuu hyvin laadulliseen tutkimukseen ja mahdollistaa syvällisen ymmärryksen tutkitavasta ilmiöstä. Teemahaastattelut tuottivat kuitenkin odotettua niukemmin aineistoa, ja yksi osa kohdejoukosta jäikin kokonaan tavoittamatta. Tästä syystä aineistonkeruumenetelmää päätettiin laajentaa yhdessä toimeksiantajan kanssa hyödyntämällä teemahaastattelujen lisäksi myös Webrol-kyselyä. Kyselyn odotettiin tavoittavan kohdejoukko haastatteluja paremmin, sillä siihen vastaaminen on nopeaa, ja voi tapahtua ajasta sekä paikasta riippumatta. Lisäksi kyselyyn vastaamisen kynnyks voi olla matalampaa, sillä se ei vaadi fyysisistä osallistumisista tai kanssakäymistä toisin kuin haastattelu. Myös Hirsjärvi ja Hurme (2022) tukevat tätä näkemystä kertoessaan, että kyselylomake saavuttaa kohdejoukon useimmiten tehokkaammin kuin haastattelijat. Valitsin opinnäytetyöhöni monimetodisen tutkimusotteen, sillä se tukee tutkimuksen tavoitteeseen pääsyä mahdollistaen koko tavoitellun kohdejoukon saavuttamisen. Tutkimuksen laadullisuuden valitsin opinnäytetyöhöni puolestaan erityisesti siksi, että pyrin tekemäni tutkimuksen kautta nostamaan esiin nuorisoriikollisuuden ilmiötä nuorisotyön ammattilaisten kokemuksiin ja näkökulmiin perustuen. Laadullisuus sopiikin nuorisoriikollisuuden tarkasteluun erinomaisesti ilmiön moniselitteisyyden ja laajuuden vuoksi.

Ensimmäisenä aineistonkeruumetodina tutkimuksessa on käytetty teemahaastattelua. Teemahaastattelulla tarkoitetaan tutkijan ja tutkittavan välistä haastattelua, jossa tutkija on etukäteen määrittänyt haastattelussa läpi käytävät teemat, sekä niihin liittyvät kysymykset teoriaan pohjautuen. Ennalta päätetyistä teemoista sekä kysymyksistä huolimatta, teemahaastattelu on muoltiaan melko vapaamuotoinen ja keskustelunomainen metodi. Teemojen

sekä kysymysten etukäteen määrittely auttaa ohjamaan haastattelua tavoitteiden suuntaisesti, mutta antaa myös mahdollisuudet vapaalle keskustelulle ja korostaa haastateltavan tulkintoja sekä merkityksiä tutkittavaan aiheeseen liittyen. Haastattelumetodi etenee teemoittain, mutta esimerkiksi teemojen järjestys, kysymysmuodot sekä käytävän keskustelun laajuus voivat vaihdella haastateltavan mukaan. Teemojen tavoitteena on konkretisoida, jäsentää sekä ohjata haastattelua haluttuun suuntaan. Teemahaastattelu mahdollistaa aineistonkeruumetodina tutkijalle siis ennalta arvaamattomiakin vastauksia sekä näkemyksiä. (Puusa 2020, 112–113; Muotio 2022.) Valitsin tutkimukseni ensimmäiseksi aineistonkeruumetodiksi teemahaastattelun, sillä koen kyseisen haastattelutyypin jäsentävän parhaiden tutkimukseni tavoitetta. Halusin saada tutkimukseen jokaiselta eri nuorisotyönmuotoa edustavalta henkilöltä mahdollisimman autenttista sekä laajaa tietoa juuri kyseisen työmuodon näkökulmasta. Teemahaastattelu luo mahdollisuuden monipuoliselle aineistolle, joka osaltaan mahdollistaa realistisen ja laadukkaan tutkimuksen toteutuksen nuorisorikollisuuden ilmiöstä Lahdessa.

Toiseksi aineistonkeruumenetelmäksi valitsin tutkimukseeni kyselyn, spesifimmin Webrol-työkalulla laaditun verkkokyselyn. Vilkan 2007 (14, 28) mukaan, kysely on määrälliselle tutkimukselle ominainen aineistonkeruumetodi, jossa kysymysten muoto on vakio, ja kysely etenee kaikille vastaajille täysin samassa järjestyksessä sisältäen täysin samat kysymykset. Tässä tutkimuksessa kyselyllä ei kuitenkaan tavoitella määrällisen aineiston keräämistä tai suuren kohdejoukon tavoittamista, vaan kyselyä hyödyntämällä tutkimuksessa mahdollistetaan aineiston kerääminen myös siltä kohdejoukolta, joka olisi muuten jäänyt haastattelujen ulkopuolelle. Kyselyn suunnittelussa huomioitiin tutkimuksen laadullisuus avointen kysymysten kautta, sillä avoimet kysymykset tarjoavat vastaajille mahdollisuuden ilmaista omia kokemuksiaan sekä näkemyksiään omin sanoin (Trustmary 2024). Lisäksi kyselyn laatimisessa hyödynnettiin tietoperustaan pohjautuvaa ja haastatteluissa käytettyä teemahaastattelurunkoa, joka ohjasi vahvasti kyselyn muodostumista. Määrälliselle tutkimukselle ominaisen kyselyn käytöstä huolimatta, tutkimus säilyttää siis laadullisen luonteensa: teemahaastattelujen sekä kyselyn yhdistäminen mahdollistaa tutkimuksen koko kohdejoukon tavoittamisen, ja sen kautta tutkimusongelman monipuolisen tarkastelun.

4.3 Aineistonkeruuprosessi

4.3.1 Haastatteluaineiston keruu

Muotion (2022) mukaan, teemahaastattelun teemat laaditaan teoreettiseen viitekehukseen sekä tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Tämä olikin opinnäytetyöni aineistonkeruuprosessin ensimmäinen ja yksi tärkeimpiä vaiheita. Teemahaastattelurunkoa (liite 1) laatiessani määritin haastattelulle ensin teemat, joita syntyi kaiken kaikkiaan neljä. Teemahaastattelun teemoiksi nostin ilmiön tunnistamisen ja näkymisen, toimintamallit ja käytännöt, nuorisotyön ammattilaisten välisen yhteistyön sekä osaamisen. Kyseiset teemat johtivat tiensä opinnäytetyön tietoperustasta sekä kolmesta tutkimuskysymyksestä. Teemat mahdollistivat haastattelun jakamisen loogisiin, tutkimustavoitteiden mukaisiin kokonaisuuksiin. Lisäksi teemahaastattelurungon alkuun tuli taustatiedot -osio ja loppuun yhteenveto -osio. Teemojen määrittelyn jälkeen vuorossa oli haastattelukysymysten laatiminen. Haastattelukysymykset nostin esiin sekä tutkimuskysymyksistä, että teoreettisesta viitekehuksesta, ja kysymyksiä miettiessäni kiinnitin erityistä huomiota kysymysten ymmärrettävyyteen sekä selkeyteen. Jokaisen teeman alle muodostui lopulta kolmesta viiteen haastattelukysymystä, ja valmiista teemoista sekä haastattelukysymyksistä kehittyi valmis teemahaastattelurunko.

Ennen haastattelujen toteutusta laadin tutkimukseen osallistuville tietosuojailmoituksen, jossa kerrottiin tarkemmin opinnäytetyön tarkoituksesta sekä siitä, miksi, miten ja mihin kerättyjä tietoja käytetään. Tietosuojailmoituksen lisäksi loin One Driven kautta ajanvarauslistan haastatteluille. Varauslista sisälsi lisätietoa haastatteluun osallistumisesta sekä itselleni sopivia ajankohtia haastatteluille joulutammikuussa 2024–2025. Lopuksi laadin sähköpostitse haastattelukutsun, joka sisälsi myös linkit tietosuojailmoitukseen sekä haastattelujen ajanvarauslistaan. Haastattelukutsu välitettiin toimeksiantajan kautta eteenpäin mahdollisille haastateltaville marraskuussa 2024. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2025 pari-, ja pienryhmähaastatteluina. Valitsin haastattelujen toteutukseen pari-/pienryhmähaastattelun, sillä se mahdollisti myös haastateltavien välisen keskustelun, josta saattoi nousta esiin tutkimuksen kannalta yllättäviäkin seikkoja. Hirsjärven ja Hurmeen (2022) mukaan, useamman ihmisen samanaikainen haastattelu mahdollistaa tiedon saamisen nopeasti use-

alta vastaajalta, ja toisaalta se voi myös edesauttaa esim. ujojen ihmisten heittäytymistä haastattelutilanteeseen. Myös Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2009, 58) nostavat esiin, että parihaastattelussa toisen läsnäolo voi usein tarjota tukea aiheesta puhumiseen ja siten rentouttaa itse haastattelutilannetta.

4.3.2 Kyselyaineiston keruu

Tein kyselyn Webropol-työkalulla, ja kyselyn muodostumista ohjasi vahvasti aiemmin laatimani teemahaastattelurunko. Jotta kysely tukisi tutkimuksen laadullisuutta, kysely tuli muodostaa pitkälti avoimien kysymysten ympärille, jotka mahdollistaisivat vastaajille omien kokemusten ja näkemysten vapaan ilmaisen. Avoimia kysymyksiä laatiessani kiinnitin erityistä huomiota kysymysten selkeyteen sekä napakkuuteen. Kysymykset eivät saaneet olla liian haastavia tai laajoja, jotta vastaajat eivät jättäisi kyselyä kesken tai kyllästyisi pohtimaan vastauksia. Avointen kysymysten lisäksi lisäsin kyselyyn myös monivalintakysymyksiä, jotka täydensivät avoimia kysymyksiä sekä nopeuttivat kyselyyn vastaamista.

Valmis verkkokysely (liite 2) lähetettiin saateviestin kera toimeksiantajalle, joka puolestaan välitti viestin puuttuvaa kohdejoukkoa edustaville henkilöille. Kyselyyn valikoituneet vastaajat edustivat alueellisen nuorisotyön ammattilaisia, ja kyselyn tavoitteena oli tavoittaa ennen kaikkea nuorisotilatyötä tekevät henkilöt. Valmis kysely sisälsi 19 kysymystä, ja arvioitu kyselyyn vastaamisaika oli noin 10 minuuttia. Aineistonkeruun päätyttyä tulostin sekä litteroidut haastattelut, että kyselystä syntyneen raportin täsmällisempää tarkastelua varten.

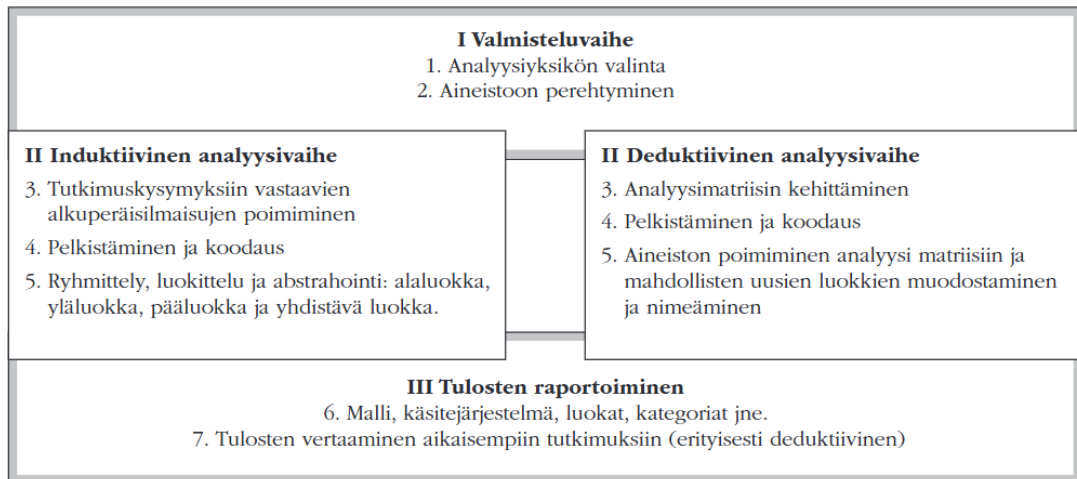
4.4 Aineiston analyysi

Haastatteluja toteutui yhteensä kaksi kappaletta, ja niiden kokonaiskesto oli n. 2h 10min. Haastattelut käytiin Teamsin kautta, ja nauhoitettiin ”tallenna ja litteroi” -toiminnon avulla. Videon ääninauha litteroitiin haastattelujen jälkeen Wordin litterointi ominaisuutta apuna käyttäen. Tämän jälkeen molempien haastattelujen litteroinnit täytyi vielä käydä läpi: korjata automaattisen litteroinnin tekemät virheet, poistaa turhat toistuvat ilmaisut kuten ”niinku” sekä anonymisoida litteroitu teksti. Haastateltaville annettiin koodinimet H1, H2, H3 jne. anonymiuden takaamiseksi. Litteroinnin päätteeksi haastatteluista syntynyttä aineistoa oli yhteensä 32 sivua fontilla Arial 12, rivivälillä 1,15. Kyselyyn vastanneita

henkilöitä ei tarvinnut erikseen anonymisoida, sillä kyselyyn vastaaminen oli alunalkaenkin täysin anonyymiä. Tästä huolimatta jaottelin myös kyselyyn vastanneet koodinimien K1, K2, K3 jne. perusteella, jotta analyysi vaiheen toteuttaminen ja vastausten ryhmittely olisi sujuvampaa. Kokonaisuudessaan kysely oli avattu vastaajien toimesta 40 kertaa ja vastaamisen keskeyttäneitä henkilöitä oli yksi. Lopullinen kyselyn vastanneiden henkilöiden määrä oli viisi, ja kyselyistä syntynyttä aineistoa Webrol-raportin muodossa oli yhteensä 10 sivua. Tutkimuksen kokonaisotanta koostuu siis viidestä teemahaastatteluihin osallistuneesta sekä viidestä Webrol-verkkokyselyyn vastanneesta lahtelaisesta nuorisotyön ammattilaisesta. Tarkemmin kohdejoukko jakaantui kahteen koulunuorisotyöntekijään, kahteen palveluohjaajaan, yhteen harrastustoiminnan ohjaajaan, neljään nuoriso-ohjaajaan sekä yhteen hankekoordinaattoriin. Ammattilaisten pääsääntöisiä työympäristöjä olivat nuorisotilat, koulut sekä nuorten vapaa-ajan kohtaamispaikat. Yleisimmin ammattilaisten työkokemus nuorisoalalta sijoittui 1–3-vuoden välille, ja toiseksi yleisimmin työkokemusta oli kertynyt yli 6-vuotta. Yksi tutkimukseen osallistuneista ammattilaisista ei vastannut kysymykseen työkokemusta koskien.

Tämän tutkimuksen aineistojen analyysimenetelmänä on käytetty laadullista sisällönanalyysiä, sillä molemmilla aineistoilla haetaan vastauksia samoihin tutkimuskysymyksiin ja määrällinen aineisto on kooltaan hyvin niukka. Lisäksi kyselyaineiston tarkoituksena on ainoastaan lisäaineiston saavuttaminen ja sitä kautta tutkimuksen tavoitteeseen pääsy. Sisällönanalyysia voidaan lähestyä useammasta eri lähtökohdasta: aineistolähtöisesti eli induktiivisesti, teorialähtöisesti eli deduktiivisesti sekä teoriaohjaavasti eli abduktiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107; Leinonen 2018). Tässä tutkimuksessa hyödynnetään teoriaohjaavaa eli abduktiivista sisällönanalyysia. Tällä tarkoitetaan sitä, että analyysia ohjaavat vuorotellen sekä aineisto, että teoria. Teoriaohjaavalle sisällönanalyysille tyypillistä on, että analyysiyksiköt nousevat esiin aineistosta, mutta niiden tulkintaa tai kategorisointia ohjaa teoria. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110; Leinonen 2018.) Hakalan (2024, 98) mukaan sisällönanalyysin ydintavoitteena on luokitella sekä tiivistää suuria aineistoja, kuten pitkiä haastatteluja helpommin tutkittavaan muotoon. Menetelmänä sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston systemaattisen sekä objektiivisen analysoinnin, jolla aineisto saadaan valmisteltua johtopäätösten tekoa varten. Sisällönanalyysin keskiössä ovat luokkien tai kategorioiden laadinta, ja analyysin tulokseksi saadaankin

usein tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä kuvaavat kategoriat. Kun aineisto on saatu kasaan sekä muutettu luettavaan muotoon, tarkastellaan sitä etsien vastauksia tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysi etenee valmisteluvaiheen kautta analyysiin ja lopulta raportointiin (kuva 1). Ennen varsinaista analyysia päätetään merkitysyksikkö, jonka perusteella ilmaisia lähdetään nostamaan aineistosta esiin. Merkitysyksikkö voi olla sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Tämän tutkimuksen analyysissa merkitysyksikkönä on käytetty ajatuskokonaisuutta, joka on Elon ym. (2022, 2019) mukaan jopa useasta lauseesta muodostuva ilmaisu, ja vastaa esitettyyn tutkimuskysymykseen. Merkitysyksikön valinnan lisäksi aineisto tulee olla litteroituna sekä huolellisesti läpi käytyä ennen varsinaista analyysia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117; Elo ym. 2022, 216).

Kuva 1. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet (Elo ym. 2022)

Kun aineisto oli esikäsitelty sekä valmisteltu analyysia varten, lähdin rakentamaan analyysirunkoa. Analyysirungon laatimista ohjasi teoria, ja sen muodostivat tutkimukseni teemahaastattelurungon neljä teemaa: ilmiön tunnistaminen ja näkyminen, toimintamallit ja käytännöt, nuorisotyön ammattilaisten välinen yhteistyö sekä osaaminen. Analyysirungon ollessa valmiina, lähdin pelkistämään aineistoa alleviivaamalla tulostetusta aineistosta oleellisia kohtia. Alleviivauksessa käytin apuna erivärisiä kyniä sen mukaan, mihin aiheeseen mikäkin alleviivattu ilmaisu mielestäni liittyi. Pelkistämävaiheen päätteeksi aineisto oli jakaantunut oleelliseen ja epäoleelliseen tietoon, ja seuraavana vuorossa oli ryhmittelyvaihe. Tässä vaiheessa poimin aineistosta ajatuskokonaisuuksien tarkkuudella kaikki ne ilmaukset, jotka kuuluivat mielestäni analyysirunkoon. Saman toistin myös vähäiselle määrälliselle aineistolle, jota kyselyaineistosta

oli syntynyt. Jokainen analyysirunkoon poimittu ajatuskokonaisuus tai monivaihtokysymyksen vastaus asetettiin sille sopivan kategorian alle, ja tästä muodostui lopulta niin sanottu koodattu aineisto (kuva 2). Koodatulla aineistolla tarkoitetaan, että aineisto on järjestetty uusiksi ja epäolennainen teksti sekä vastaukset ovat karsituneet pois (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 80–81).

Kuva 2. Esimerkki merkitysyksikköjen sijoittumisesta analyysirunkoon: koodattu aineisto

Tässä vaiheessa laadullinen ja määrällinen aineisto oli yhdistettynä yhdeksi kokonaisuudeksi, jonka pohjalta lähdin vertailemaan vastausten merkityssisältöjä sekä niiden välisiä suhteita etsien vastauksia tutkimuskysymyksiini. Lisäksi kiinnitin myös erityistä huomiota haastattelu- ja kyselyaineistojen väliin epätasapainoon: litteroitua haastatteluaineistoa oli yhteensä 32 sivua, kun taas kyselystä syntyneitä aineistoa oli kokonaisuudessaan 10 sivua. Tämän vuoksi pyrin analysoimaan erityisen huolellisesti sekä syvällisesti kyselystä syntyneitä aineistoa, sekä kiinnittämään huomiota aineistojen tasapuoliseen tulkintaan. Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan (2009, 73–74) mukaan, aineiston analyysissä onkin ennen kaikkea kyse aineiston tarkastelemisesta vertaillen sen sisältöjä keskenään sekä etsien tutkimusongelman kannalta

olennaisia ilmentymiä teksteistä. Aineistoista syntyneet tutkimustulokset sekä tutkimuksen eri osa-alueilla tehdyt havainnot avaavat opinnäytetyön seuraavissa osioissa sanallisesti teemoittain. Kohdejoukon anonymiteetin suojaamiseksi käytän tuloksia esitellessäni koodinimiä. Kyselyaineiston vastaukset on koodattu tunnuksilla K1–K5, kun taas haastatteluaineiston osallistujat on merkitty koodinimillä H1–H5. Näin ollen tuloksista erottuu eri aineistoon vastanneet ammattilaiset ja tulosten jäsenitys tuloksia esitellessä on selkeämpää.

5 TULOKSET

5.1 Ilmiön tunnistaminen ja näkyminen Lahdessa

Aineistoa tarkastellessa, voidaan huomata nuorisorikollisuuden määrittelyyn olevan melko yhteneväistä suurimmalla osalla ammattilaisia. Vaikka näkökulmat nuorisorikollisuus ilmiön lähestymiseen vaihtelivat paljolti, toistuivat ammattilaisten määrittelyissä kuitenkin säännöllisesti tietyt termit. Nuorisorikollisuuden ilmiötä ja nuorta rikoksenteijää määriteltäessä, ammattilaiset nostivat vastauksissaan erityisesti esille tekojen toistuvuuden ja vakavuuden, nuoruusiän, sekä poliisi- ja sosiaalitoimen puuttumisen tilanteeseen. Lisäksi vastauksissa korostui tekojen tahallisuus tai suunnitelmallisuus, sekä rikollisen elämäntavan omaksuminen ja ihannointi. Nuoruusiän kuuluvaa rajojen testaamista kuvailtiin puolestaan mm. tekojen kertaluonteisuudella sekä seurauksista oppimisena, ja ammattilaiset erottivatkin nuoruuden hölmöilyn nuorisorikollisuudesta ongelmitta.

K4: nuoruuden hölmöilyt saattavat olla kertaluonteisia tai lyhyelle aikavälille sijoittuvia hätiköityjä päätöksiä, jotka saatetaan tehdä kaveriporukan mukana. Testataan omia ja vanhempien, sekä yhteiskunnan rajoja. Elämäntyylin omaksuminen on jo pitkän tien kulkemista, jolloin rikollinen elämä kiehtoo, koukuttaa, tarjoaa jonkinlaista sisältöä olemassaololle ja kenties oman egon nostatusta

K3: puhuisin nuorisrikollisuudesta silloin, kun nuoren teot vaativat sosiaalihuolollisia tai oikeudellisia jatkotoimenpiteitä. Jäynät ja hölmöilyt, joista selviydytään puhuttelmalla, anteeksi pyytämällä ja vaikka jälki-istunnolla, eivät ole rikollista. Kun merkittävästi tuhoataan tai viedään muiden omaisuutta tai vahingoitetaan toisia fyysisesti tai psyykkisesti, puhutaan minusta jo hälyyttävästä käyttäytymisestä

H2: nuoren henkilön tekemiä rikoksia, eli käytännössä voi olla mitä tahansa vahingonteosta ilkivaltaan ja pahoinpitelyihin - - toistuvaa ja sitten jollain tavalla viranomaiset on siinä kuvassa mukana

Määriteltäessä nuorisoriikollisuutta ja nuorisoriikollista, lähes puolet kohdejoukkoon kuuluvista ammattilaisista korosti lisäksi, etteivät he käyttäisi kohtaamis- taan nuorista sanaa ”nuorisoriikollinen”, vaan suosivat käyttää vaihtoehtoisena terminä mieluummin ”rikoksilla oireileva nuori”. Useamman ammattilaisen puheissa esiintyi näkökulma nuorisoriikollinen sanan leimaavuudesta tai tuomittavuudesta, jolla kyseiset henkilöt perustelivat vaihtoehtoisen termin käyttöä.

H1: en voi sanoa et mä oisin täällä rikollisten kanssa tekemisissä. - - kyllä täälläkin välillä vedetään turpaan ja muuta, mutta nehän ei ole siis mitään rikollisia

H3: rikoskäyttäytyminen. Itse suosin sitä. Tai nuoret, jotka oireilevat rikoksilla - - jos lähdetään määrittelemään nuorta nuorisoriikolliseksi ni mennään myös hirveen vaarallisille vesille

H4: ei oikee mielellää käyttäisi sitä termiä, että nuorisoriikollinen. Koska se jo viittaisi siihen, että se on itsessään jotenki niinku tuomittu siihe tavallaa

H5: rikoksilla oireileva nuori on ehkä se oikea. En oo itse ajatellu asiaa, et tekisin nuorisoriikollisten kanssa töitä

Nuorisoriikollisuuden ilmenemisestä puhuttaessa, ammattilaisten näkemykset vaihtelivat jokseenkin. Eroavaisuudet näyttäytyivät esimerkiksi siinä, missä määrin nuorisoriikollisuutta nähtiin ylipäättään esiintyvän. Enemmistö ammattilaisista kertoi kohtaavansa rikoksilla oireilevia nuoria viikkotasolla, kun taas pienempi joukko ammattilaisia koki törmäävänsä vastaaviin tapauksiin kuukausittain tai jopa vieläkin harvemmin. Kaikki tutkimukseen osallistuneet ammattilaiset ilmoittivat nuorten rikosoireilun näyttäytyvän heidän työn näkökulmastaan vähintään puheen tasolla, jolloin nuorten puheista on ollut havaittavissa rikoksilla oireilua. Toisaalta puolet ammattilaisista kertoi kohtaavansa työnkuvansa kautta nuorten tekemää rikollisuutta myös ihan konkreettisena toimintana. Hajontaa näkemyksissä oli myös liittyen nuorisoriikollisuuden ilmiön kehityskulkuun. Suuri osa kohdejoukosta koki rikollisuuden lisääntyneen jollakin tasolla oman työuransa aikana, joista kaksi ammattilaisista korosti sen lisääntyneen huomattavasti. Pieni joukko ammattilaisia ilmaisi puolestaan, että

he eivät ole havainneet muutoksia nuorisrikollisuuden määrässä, vaan ilmiö on pysynyt samana läpi heidän työuransa. Kaksi ammattilaisista huomautti lisäksi, että he uskovat ilmiön rajoittuvan pieneen joukkoon nuoria, ja että suuri osa nuorista voi kuitenkin hyvin.

H1: asiat on muuttunut - - mä näen sen muutoksen, että se on ihan hirvittävän iso - - jonain vuonna mä muistan ajatelleeni, että mitä täällä tapahtuu

H3: jos verrataan vuoden taakse, niin jotain muutosta on tapahtunut, et kyllä tavallaan porukat elää

Yleisimpiä rikoksia määriteltäessä ammattilaiset olivat puolestaan jälleen pitkälti samoilla linjoilla, vaikkakin tiettyjä eroavaisuuksia esiintyikin eri työmuotoja edusavien välillä. Aineiston analyysia tarkastellessa, yleisimmin nuorten tekemiä rikoksia ammattilaisten näkökulmasta olivat väkivalta-, ja omaisuusrikokset sekä ilkivalta. Eniten ammattilaisten vastauksissa korostuivat omaisuusrikokset, joita seitsemän ammattilaisista kertoi kohtaavansa työnsä kautta. Toiseksi yleisimmin ammattilaiset kohtasivat työssään ilkivaltaa, jonka kuusi ammattilaisista nosti vastauksissaan esiin. Nuorten tekemät omaisuusrikokset sekä ilkivalta näyttäytyivät kohdejoukon mukaan yleisenä piittaamattomuutena muiden omaisuutta kohtaan sekä tahallisen paikkojen rikkomisena tai sotkemisena. Lisäksi osalla ammattilaisia oli myös kokemuksia nuorten tekemistä ryöstöistä. Nuorten tekemä väkivaltarikollisuus näyttäytyi yleisempänä Jengityön ammattilaisten näkökulmasta, vaikka myös osa alueellisen puolen työntekijöistä otti kantaa nuorten väkivaltakäyttäytymiseen esim. koulupäivien aikana. Väkivaltarikoksista puhuttaessa, useampi ammattilaisista korosti, että väkivaltakäyttäytyminen on nimenomaan nuorten välistä, eikä heidän kokemusten perusteella kohdistu esim. nuorten kanssa työskenteleviin tai muihin ulkopuolisiin henkilöihin. Omaisuus-, ja väkivaltarikosten sekä ilkevallan lisäksi puolet ammattilaisista nostivat esiin kaupankäynnin, jolla tarkoitettiin ammattilaisesta riippuen joko huumausaineiden, sähkötupakan tai alkoholin välittämistä nuorten keskuudessa. Huumausaineiden välittämisen kohdejoukosta nosti esiin vähemmistönä kolme henkilöä, kun puolestaan sähkötupakkaan liittyvän välittämisen nosti esiin puolet kohdejoukosta.

K3: yleinen piittaamattomuus muiden omaisuutta ja koskemattomuutta kohtaan on ollut minusta hätkähdyttävää - -

H2: ilkivaltaa, lievät pahoinpitelyt, päihteiden tämmöinen huumausaineisiin tai alkoholiin liittyvät tämmöiset välittämiseen liittyvät jutut ehkä eniten ja sitten tietysti just varastaminen

H5: pahoinpitelyt, sitte kaupankäynti ja ryöstöt jonkun verran - - tarkemmin mitä kauppaa niin ehkä vapekauppaa käydää ja sitten sen myötä niinku tulee näitä muita lieveilmiöitä siihen mukaan

Osa ammattilaisista esitti myös ajatuksiaan rikollisuuden trendeihin sekä muutoksiin liittyen. Keskusteluissa nousi esiin tämän hetken nuorten tekemien rikosten erityispiirteitä, jotka ovat tässä hetkessä näyttäneet jollakin tavalla korostuneesti ammattilaisten tekemän työn näkökulmasta. Tällaisina nousu ilmiöinä näyttäneet aiemmin mainittu sähkö tupakkaan liittyvän välittämisen yleistymisen, sekä väkivaltaan liittyvien tekojen raaistuminen, kuten teräaseiden käyttö ja nöyryyttäminen väkivallan teoissa.

H3: pahoinpitelyt et on käytetty tavallaan niinku vaikka teräasetta tai kannettu mukana - - sitä on ehkä tän niinku vuoden sisäl ni ehkä tullu useampia keissei täs ja mietin et onks nöyryytysväkivalta uudes nousus ollu tän syksyn aikana - - toi vapekauppa on ehkä arkipäiväistynyt

H4: nuorten keskuudessa siihen liittyy tällassia nyansseja kuten just kostot ja kunnia ja semmoset

Aineistoa tarkasteltaessa, voitiin lisäksi huomata, että suuri joukko ammattilaisia näki nuorten rikosoireilun taakse ja tunnisti erilaisia syitä nuorten rikoskäyttäytymiselle. Syyt ilmiön taustalla nähtiin moninaisina, ja ammattilaiset toivatkin keskusteluissa esiin mm. nuorten lisääntyneen pahoinvoinnin, heikon sosioekonomisen aseman, yksilöllisten tarpeiden tunnistamisen sekä nuoruuden elämänvaiheelle tyypillisen haavoittuvuuden.

K4: apua ja tukea kaipaavien perheiden tunnistaminen ja avun vastaanottamisen helpottaminen. Leimaantumisen pelko istuu tiukassa suomalaisessa ajattelussa. Koulupolun tukeminen on tärkeää ja talouden paineista huolimatta olisi tärkeää huomioida, että kaikki lapset eivät kukoista monitoimitaloissa, vaan pienille kouluille on oma tilauksensa

H2: mä uskon et se voi olla myös tämmöistä niinku yhteiskunnallista että kun puhutaan polarisoitumisesta - - niin sitten varmaan tähän linkittyy myös se nuorten pahoinvointi - - kyllä se niinku näkyy niin tietyllä lailla se sosioekonominen asema

H4: nuoruus on sellaista suurta kuohuntaa ja kehittymistä ja eri asioiden kokeilua ja siihen monesti liittyy erinäisiä tällaisia tavallaan niin sanottuja äärikokemuksia niin hyvässä kuin pahassa - riippuen ympäristöstä missä viettää aikaa ja porukasta kenen kanssa viettää aikaa niin saattaa päätyä joko väkivallan uhriksi tai tekemään väkivaltaa

Osa ammattilaisia korosti myös nuorten nähyksi sekä kuulluksi tulemisen merkitystä osana rikosoireilua ja sen ennaltaehkäisyä. Useammassa vastauksissa nostettiin esiin, että nuoret tulisi ennen kaikkea nähdä positiivisessa valossa, ja ymmärtää se, että kyseiset rikoksilla oireilevat yksilöt ovat vielä lapsia. Tällaisia seikkoja esiin tuoneet ammattilaiset korostivat, että moni nuori kaipaa huomiota ja nähyksi tulemisen kokemuksia osaksi elämäänsä.

5.2 Toimintamallit ja käytännöt osana nuorisorikollisuuden hallintaa

Nuorisotyön rooli osana ilmiöön puuttumista ja sen ennaltaehkäisyä nähtiin kaikkien ammattilaisten osalta merkityksellisenä ja arvokkaana. Ammattilaiset toivat vastauksissaan mm. esiin ajatuksia siitä, että nuorisotyöntekijät ovat nimenomaan olemassa nuoria varten ja useimmiten aitiopaikoilla seuraamassa nuorten touhuja. Tämä seikka korostikin monen ammattilaisen mielestä mahdollisuutta huomata nuorten keskuudessa vallitsevia ilmiöitä, trendejä ja mahdollista oireilua, sekä pyrkiä reagoimaan näihin ajoissa. Nuorisotyön tehtävät osana nuorisorikollisuuteen puuttumista nähtiin moninaisina ja esiin nostettiin esimerkiksi siltojen rakentaminen nuoren, perheiden sekä eri toimijoiden välillä, nuoren kasvun ja kehityksen tukeminen, varhainen puuttuminen, ohjaus sekä avoimen keskustelukulttuurin mahdollistaminen ja vahvistaminen.

K1: avoin keskustelukulttuuri, puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä. Ennaltaehkäisevä työote. Nuoren tukeminen ja palveluohjaus tarvitun tuen piiriin. Mahdollisuuksien mukaan rinnalla kulkeminen

K5: - - nuorisotyön ammattilainen toimii nuoren tukena ja tukee nuoren kasvua niin yksilönä kuin aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Moni kohdejoukkoon kuuluva koki oman työnsä osana nuorisorikollisuuden hallintaa ennaltaehkäisevänä, ja työn tärkeimpinä tehtävinä nuorisotalon peruspalvelut, kuten kuuntelun ja kuulemisen, aktiivisen läsnäolon sekä turvallisen

aikuisen roolin. Näiden lisäksi ennaltaehkäisevänä keinona nähtiin ajankoh-
taisten nuorisoihmiöiden havainnointi sekä tarvittaessa niihin reagointi. Jengi-
työn ammattilaiset nostivat ennaltaehkäisevän työotteen lisäksi myös esiin il-
miöön puuttuvaa työotetta omasta näkökulmastaan, joka sisälsi nuorten pa-
rissa tehtävää jalkautuvaa- ja yksilötyötä. Puuttuvasta työotteesta huolimatta,
myös Jengityön ammattilaiset olivat yksimielisiä siitä, että keskeisintä työssä
on nuorten kohtaaminen, kuuntelu sekä läsnäolo.

H4: nähdään, kuullaan ja arvostetaan sitä, että nuori on tullut pu-
humaan

K4: varhainen puuttuminen on tärkeää, jotta polku ei lähde vää-
rään suuntaan. Keskustelu, nuorten näkeminen positiivisessa va-
lossa ja yhteyden säilyminen ovat isoja asioita - -

H5: me kohdataan nuoria. Musta tuntuu, että se on aina sellaista
hyvää kohtaamista. Et siel jos joku sanoo meille jonku asian, ni
siellä ei niinku kauhistella sitä - - kuunnellaan loppuun ja keskus-
tellaan asiasta

Nuorisotyön keskeisimpien tehtävien lisäksi aineistoa tarkasteltaessa löytyi
myös muita ammattilaisten työssään käyttämiä tai hyödyntämiä menetelmiä
sekä keinoja nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi tai siihen puuttu-
miseksi. Ammattilaiset toivat hyödyntäminään menetelminä esiin mm. turvalli-
semman tilan periaatteet, erilaiset koulutusmateriaalit sekä matalan kynnyk-
sen puuttumisen mallin. Tavanomaisempien keinojen ja menetelmien lisäksi,
esiin nousi myös kohdistetumpia keinoja tukea rikoksilla oireilevia nuoria sekä
puuttua ilmiöön. Näitä keinoja olivat nuorille suunnattu pienryhmätoiminta,
katu- ja koulusovittelijat, Jengityö, jalkautuva nuorisotyö, ankkuritoiminta sekä
kulttuuritulkin tuki eri kulttuureista tulevien nuorten ja nuorisotyön ammattilais-
ten välillä. Kaikista menetelmistä ja keinoista ylivoimaisesti eniten ammattilais-
ten vastauksista korostui kuitenkin moniammatillisen yhteistyön merkitys,
jonka lähes jokainen tutkimukseen osallistunut henkilö nosti jossakin vai-
heessa vastauksiaan esiin.

H2: meillä on esimerkiksi joskus ollut tällainen pienryhmä, että
sellaset nuoret kellä oli vähänniinku aggressiivisuuteen taipu-
vuutta - - niin jalkautuvat nuorisotyöntekijät pitivät tämmöistä pien-
ryhmää

H3: seurataan jollain tavalla sitä porukoitumiskehitystä - - et tuleks mitää yllättäviä muutoksii mihi voi vaikuttaa ennaltaehkäisevästi - -

K1: yhteistyö poliisin/ankkuritiimin kanssa, koulutusmateriaalit

K2: kyllä jengityö, jalkautuvat ja ankkuri ovat tärkeässä asemassa

K5: moniammatillinen yhteistyö koulujen, viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa

Toisaalta myös haasteita ilmiön parissa työskentelyyn liittyen tunnistettiin, vaikkakin kokemukset haasteista vaihtelivat laajasti ja lähestymistapoja oli monia. Osa ammattilaisista koki haasteita organisaation tasolla ja osa puolestaan yhteiskunnan tasolla. Esiin tulleita haasteita nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen liittyen nähtiin mm. asiakasmäärissä, yhteistyössä, lainsäädännössä, kuin myös laajemmin yhteiskunnan muissa rakenteissa. Lisäksi vastauksista nousi esiin myös tiedonkulkuun, työvoimaan sekä toiminnan kehittämiseen liittyviä haasteita, joiden ammattilaiset kokivat vaikuttavan jollakin tavalla estävästi ilmiön hallintaan tai siihen puuttumiseen.

H1: on työkaluja, mutta se että kun nuoria on tosi paljon, että sitten voi olla, että joku nuori menee multa kokonaan ohi

H2: nuorisotyöntekijänä mun mielestä on tarpeeksi niitä ikään kuin mahdollisuuksia - - laajemmin yhteiskunnassa et onko meillä tarpeeksi keinoja puuttua niin siihen mä sanoisin että välttämättä niinku ei

H4: välillä tuntuu ettei oo tarpeeksi työkalui, koska tehdään niinku nuorisotyön viitekehyksessä töitä - - yleensä ne kaatuu siihen, että kun kaikki on vapaaehtoista niin vaikea sitouttaa mihinkään

K3: työvoimaa tulisi olla yksinkertaisesti enemmän. Muutama ihminen voi vaikuttaa merkittävästi muutamiin tai kymmeniin henkilöihin. Suurin osa nuorista kaipaa ryhmätoiminnan lisäksi myös yksilökeskusteluja. Niitä on vaikea tarjota riittävästi

Kaiken kaikkiaan ammattilaiset kokivat nykyisten nuorisotyön käytäntöjen mahdollistavan nuorisorikollisuuden ilmiön ennaltaehkäisyn sekä hallinnan pääsääntöisesti hyvin. Enemmistö ammattilaisia oli sitä mieltä, että nykyiset nuorisotyön käytännöt ovat melko tehokkaita ja käytössä olevia työkaluja on määrällisesti tarpeeksi. Toisaalta nykyisten käytäntöjen toimivuuteen liittyen

ilmeni monia haasteita, ja kolme ammattilaisista kertoikin nykyisten käytäntöjen olevan ”melko tehottomia”.

5.3 Moniammatillinen yhteistyö

Aineiston analyysia havainnollistaessa voidaan todeta, että kaikki tutkimukseen osallistuneet ammattilaiset kokivat yhteistyön osana nuorisorikollisuuden hallitsemista merkityksellisenä sekä tärkeänä. Yhteistyön tärkeys tunnustettiin sekä nuorisopalveluiden sisäisesti, että myös muiden toimijoiden kanssa työskennellessä. Vaikka yhteistyön merkitys nähtiinkin olennaisena, niin kokemukset yhteistyöstä ja sen riittävydestä vaihtelivat kuitenkin paljon. Lisäksi eroja vastauksista oli myös havaittavissa siinä, kenen kanssa tehtävästä yhteistyöstä oli puhetta. Yhteistyön toimivuudesta puhuttaessa, osa kohdejoukosta oli sitä mieltä, että yhteistyö toimii pääsääntöisesti ihan hyvin, ja osa ilmaisi puolestaan yhteistyön toimivuuden olevan hyvin sattumanvaraista tai toimivan jopa melko huonosti. Tulosten perusteella näyttäytyy, että ammattilaiset kokivat nuorisopalveluiden sisällä tehtävän yhteistyön useammin toimivampana, kuin nuorisopalveluiden ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyön.

H2: en koe, että nuorisopalveluiden sisällä ois haastetta

H4: joidenkin kanssa on ihan todella sujuvaa ja niinku melkei päivittäistä, että vaihdetaan jotain tietoa ja sitten toiset on taas jotenkin niin sisäänpäin kääntyneitä että välttämättä ei tule mitään että sitten se tulee se tieto yleensä vähän kautta rantain - - nuorisopalveluiden sisällä se on merkittävästi helpompaa mun mielestä, mutta silti siinä on omat lokeronsa missä on omat ihmiset tekemässä ja on tietyt omat tavat millä on tehty aina

H5: vaihtelevasti. Välillä se toimii niinku tosi hyvin. Sitten joidenkin kanssa se ei ole toiminut pitkään aikaan, että ei ole kuulunut hetkeen - - se varmaa riippuu päivästä ja viikosta, milloin yhteistyö ja tiedonvaihto toimii ja milloin ei. Et sattumanvarasta

Yhteistyöhön liittyvien kokemusten vaihtelevuudesta huolimatta, enemmistö ammattisia toi myös kuitenkin esiin positiivisia kokemuksia siitä, että kynnyksellä lähestyä yhteistyötahoja tai työkavereita on pääosin matala. Useampi henkilö toi esiin, että heillä on töissä aina joku, johon he voivat tarpeen tullen tukeutua ilmiön tuomissa askarruttavissa tilanteissa. Lisäksi yksi haastateltavista toi myös esiin mahdollisuuden tukeutua apuun tai neuvoihin esimies tasolla asti.

K2: nuorisopalveluilla on vahva yhdessä tekemisen henki. Oman tiimin tuki on myös taattu

H1: kyllä mä koen, että Lahden nuorisopalveluilla on hiffattu se, että me ei olla pelkästään sitä omaa työtä tekemässä vaan jeesataan kavereita - - mun on siis helppo soittaa ja kysyä apua ja neuvoja ja muita ja se on mun mielestä meidän tai lahden nuorisopalveluiden rikkaus, että meillä on niinku eri tyyppisiä ihmisiä - - vaikka yksin me tehdään työtämme - - mutta silti meillä on aika hyvä tuki

H4: siinä on aina niinku toinen tiimi jeesimässä ja pystytään sitten keskenää purkaa asioita ja sitten ainakin tuntuu että kyllä ihan esimiestasolle luotetaan siihen meidän osaamiseen ja saadaan niinku tukea siihen

Tulosten perusteella, yleisimmin ammattilaiset tekivät yhteistyötä muiden nuorisopalveluilla työskentelevien ammattilaisten sekä Lahdessa toimivien nuorten palveluiden kanssa. Toiseksi yleisimmin yhteistyötä tehtiin poliisiin, sosiaaliviranomaisten sekä koulujen kanssa. Vähiten yhteistyössä oltiin puolestaan nuorten perheiden kanssa, ja ammattilaisten vastausten perusteella perheiden kanssa tehtävä yhteistyö näyttäytyikin hyvin hajanaisena. Yksi ammattilaisista ilmoitti, että hän ”ei koskaan” tee yhteistyötä perheiden kanssa, ja yksi henkilö kertoi puolestaan tekevänsä yhteistyötä perheiden kanssa ”erittäin usein”. Muiden tutkimukseen osallistuneiden vastaukset perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön oli jotakin näiden kahden väliltä, tai sitä ei tuotu ollenkaan esille. Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön vastauksissaan esiin nostaneet ammattilaiset kertoivat myös, että perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on pitkälti riippuvaista siitä, miten hyvin kotona halutaan yhteistyöhön sitoutua. Lisäksi yksi ammattilaisista korosti, että vaikka nuorisopalveluilla haluttaisiinkin luoda vahvempaa yhteistyösidettä nuorten koteihin, niin vaitiolovelvollisuuden vuoksi se ei aina ole mahdollista.

K5: - - koteihin ollaan herkästi yhteydessä, mutta se vaatii perheeltä sitoutuneisuutta nuorisorikollisuuteen puuttumiseen

H5: - - haluttaisiin vahvempi yhteys myöskin perheisiin ja vanhempiin, mutta kun tää on nuorisopalvelut ja tää on vapaaehtoista ja monestikin kun tää on anonyymiä siinä mielessä, että nuori voi puhua meille ja meitä sitoo vaitiolovelvollisuus, ni me ei voida olla (yhteydessä koteihin) - - vaan kaikki menee nuoren kautta

Pulmina yhteistyöstä puhuttaessa nähtiin laaja skaala monenlaisia asioita. Yleisimmät haasteet liittyivät kuitenkin lainsäädäntöön, jonka koettiin rajoittavan yhteistyön sujuvuutta sekä toimivuutta eri toimijoiden välillä. Lisäksi yhteistyön sujuvuuteen koettiin olevan vaikutusta sillä, millä tavoin kukin toimija näkee nuorisorikollisuuden ilmiön ja kuinka todenmukainen kuva kullakin toimijalla ilmiöön liittyen on. Myös heikko yhteydenpito sekä tiedonkulkuun liittyvät pulmat nähtiin yhteistyötä hidastavina tai estävinä tekijöinä. Lainsäädäntöön liittyvien yhteistyötä rajoittavien tekijöiden koettiin yhteistyön sujuvuuden lisäksi vaikuttavan myös siihen, kuinka hyvin nuorta pystytään ammattilaisten toimesta tukemaan. Useampi ammattilaisista kertoi, että mikäli nuoren tilanteesta joutuu ilmoittamaan eteenpäin toiselle taholle, niin sen jälkeen tieto nuoresta ja mm. siitä, onko nuori saanut apua tilanteeseen, ei ole enää saavutettavissa virallista kautta. Huoli samasta nuoresta saattaa siis olla monella toimijalla, mutta ajankohtainen informaatio nuoren tilanteesta näyttäytyä hajanaisena, kun jokaisella toimijalla on ikään kuin omat tiedot oman työnsä näkökulmista.

H5: meillä on samat ihmiset, samat nuoret, samat asiakkaat mut eri toimijoilla on eri tiukkuusasteella se, että mitä niistä nuorista voidaan puhua tai millä tavalla niistä voidaan puhua tai voidaanko - - se tuottaa ehkä välillä vähän päänvaivaa, kun ei ole ehkä selaista yhtenäisyyttä et voi vaan puhua niinku asioista niiden nimillä vaan joudutaan vähän kierrellen kaarrellen - - kaikki on vähän niinku ilmassa, että tietääkö kukaan niistä (nuorista) mitään

H4: välillä tuntuu, että siellä on ajatus, että kaikki on tulella ja me ollaan menossa hirveään suuntaan, vaikka todellisuus on se, että suurin osa nuorista voi kuitenkin hyvin - - ollaan semmoinen taho, joka pyrkii yhdistämään kaikkia muita toimijoita - -

Haasteiden lisäksi, muutama ammattilaisista ilmaisi tarvetta vieläkin varhaisemmalle puuttumiselle. Nämä ammattilaiset kertoivat toisinaan ilmenevistä myöhässä olemisen kokemuksista ilmiön ennaltaehkäisyyn liittyen. Ammattilaisten mukaan, osa nuorista on ilmiön rajapinnassa, eli niin sanotulla harmaalla alueella ja heihin liittyviä riskitekijöitä saatetaan huomata jo ennen yläkoulu ikää. Näiden nuorten tukemiseen ei kuitenkaan aineiston mukaan ole käytössä strategisia toimintamalleja tai keinoja.

5.4 Ammattilaisten osaaminen

Osaamisesta puhuttaessa, ammattilaiset kokivat pääosin tunnistavansa nuorisorikollisuuden ilmiön hyvin. Muutama ammattilaisista korosti, että havainnointi ja asioiden tunnistaminen kuuluvat vahvasti heidän työnkuvaansa, jolloin myös nuorisorikollisuuden tunnistaminen on ikään kuin ”pakko” osata. Keskustelua käytiin sekä omaan henkilökohtaiseen osaamiseen, että yleisesti organisaation osaamiseen liittyen. Selkeä enemmistö kohdejoukosta oli sitä mieltä, että nuorisotyön ammattilaisilla on kykyjä tunnistaa nuorisorikollisuutta Lahdessa. Kaksi ammattilaisista kertoi puolestaan, että heidän mielestään ammattilaisilla ei välttämättä ole kykyjä tunnistaa ilmiötä. Nämä ammattilaiset perustelivat näkökulmaansa sillä, että ammattilaisten osaaminen on paljolti riippuvainen esimerkiksi siitä, millä sosioekonomisella alueella työskentelee: alueilla, jossa sosioekonominen asema on huonompi, myös nuorten oireilu näyttäytyy korostuneesti. Tällaisilla alueella työskentelevien ammattilaisten koettiin tunnistavan nuorisorikollisuuden ilmiötä paremmin kuin niiden ammattilaisten, jotka työskentelevät ”paremmilla” alueilla. Yleinen ammattilaisten esiin nostama ajatus kuitenkin oli, että nuorisotyön ammattilaisilta löytyy perustason osaamista ilmiöön liittyen. Samalla tunnistettiin myös kehityskohteet niin henkilökohtaisella, kuin koko organisaationkin tasolla.

K5: riippuu kovasti siitä, millä sosioekonomisella alueella on töissä

H4: - - se menee niin alueittain, että ehkä jossain paikoissa ei ole niin esillä, niin siellä ei ehkä myöskään osatakaan samalla lailla paneutua asiaan tai miettii sitä et mitä näiden (rikoksilla oireilevien nuorten) kanssa voisi tehdä

H1: on kykyä tunnistaa, että kun se kuuluu semmoinen niin kuin erilaisten asioiden havainnointi työhön - - tuo on aika tärkeä osa meidän työtä, se että me tunnistetaan - - täähän on nostanut päätä nyt tämmönen rikollisuus ja kaikki se ilkeältä ja muu ja meidän on pakko reagoida siihen nuorisotyöntekijöinä ilman muuta ja jotenkin osata sitä asiaa

Henkilökohtaisella tasolla kokemukset omasta osaamisestaan liittyen nuorisorikollisuuden tematiikkaan vaihtelivat hieman, mutta pääosin osaamista kuvailtiin keskinkertaisilla sanoilla, kuten ”melko hyvä”, ”ihan ok” ja ”aikalailta riittävä”. Yleisimmin ammattilaisten esiin tuomat epävarmuudet liittyivät siihen, ettei aiheesta ole tarpeeksi tietoa tai työpaikan ohjeistukset tilanteiden kohtaa-

miseksi ovat riittämättömät. Lähes jokainen kohdejoukosta toi myös esiin henkilökohtaisen kehitymis- ja oppimishalun aiheeseen liittyen, ja kaksi ammattilaisista kertoivatkin opiskelleensa vapaa-ajallaan nuorten rikoskäyttäytymiseen liittyviä asioita omatoimisesti. Aineistoa tarkastellessa voidaankin huomata, että oma osaaminen ja sen kehittäminen nähtiin erityisen merkityksellisenä kohdejoukon keskuudessa.

K1: Koen, että minulla on suhteellisen hyvä osaaminen nuorisoriikollisuuden tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa. Joitakin asioita voisi kyllä käydä läpi koko tiimin kesken ja sopia tarkempia toimintamalleja yhdessä

K2: Aina varmasti voisi osata enemmän ja tietää paremmin. Tässä työssä ei tule koskaan valmiiksi - -

K4: Ihan ok, mut voisin olla parempi, jos vaikka jotain koulutusta. Itse olen vapaalla opiskellut mm. ammattikorkeakoulussa rikoksilla oireilevat -kurssin

Organisaation tasolla osaamiseen liittyen korostettiin puolestaan aiheeseen liittyvien koulutusten saatavuutta, ja nuorisoriikollisuuteen liittyvien koulutusten sisältö sekä riittävyys olivatkin monen ammattilaisen näkökulmasta keskeisenä kehityskohteenä. Ammattilaisista selkeä enemmistö toi esiin koulutusten tarpeellisuuden sekä oman halukkuutensa osallistua ilmiötä käsitteleviin koulutuksiin. Yksi ammattilaisista huomautti, että myös koulutusten sisältöön voisi jatkossa kiinnittää tarkempaa huomiota. Kyseinen henkilö nosti esiin, että nykyiset koulutukset rakentuvat pitkälti tilastotiedon ympärille, joista ei välttämättä ole konkreettista apua esimerkiksi nuorisotilalla työskennellessä. Toinen ammattilaisista kertoi puolestaan toivovansa koulutuksista tietoa nuorten tekemien rikosten seuraamuksista sekä yleisimmistä rikosnimikkeistä. Koulutusten lisäksi osaamisen kehittämiseksi ammattilaiset nostivat esille ilmiöstä tiedottamisen sekä laajemman keskustelun organisaation sisällä. Useampi kohdejoukosta korosti myös toimintaohjeiden tarpeellisuutta osana osaamisen vahvistamista. Toimintaohjeilta toivottiin esimerkiksi tietoa siitä, miten poliisi toivoo nuorisopalveluiden toimivan erilaisissa nuorisoriikollisuuteen liittyvissä tilanteissa, ja toisaalta toimintaohjeiksi ehdotettiin myös case-esimerkkien avulla esitettyjä ohjeita.

K1: pinnalla olevista ilmiöistä tiedottaminen ja aiheiden tuominen alueellisiin palavereihin

K5: koko nuorisopalvelujen tulisi olla sitoutuneita toiminnan kehittämiseen, eikä pelkästään nuorisotilojen, joissa on tällä hetkellä nuorisorikollisuutta. Osaamisen kehittämisessä tulee ottaa huomioon tulevaisuuden ennakointi, ja on mahdollista, että nuorisorikollisuutta tulee olemaan enenevässä määrin ja laajemmalla alueella

H2: viranomaisten toimintatapoja mitä poliisi toivoo että miten nuorisopalvelut puuttuu - - pitäiskö olla tämmösiä vähän keisityyppisiä että miten etenen jos tällainen tilanne tulee vastaan

H3: pitäisi olla enemmän keskustelua jollain tavalla. Siis pitäisi olla enemmän yhteistä keskustelua töiden jakamisesta se että meillä on tämmöistä näin ja käydään jollain isommalla porukalla läpi asiaa kuin vain siinä vaikka pelkästään samalla alueelle tekevien tyyppien kanssa

Kaikki tutkimukseen osallistuneet ammattilaiset olivat yksimielisiä siitä, että tukea omaan osaamiseen nuorisorikollisuuden tematiikan suhteen on saatavilla. Tuen muodot ja osaamista tukeva taho vaihtelivat kuitenkin jokseenkin. Enemmistö ammattilaisista kertoi, että työkavereilta tai omalta tiimiltä saatu tuki on lähes aina taattua. Neljä ammattilaisista toi myös ilmi, että keskustelutukea tai työnohjausta on aina tarpeen tullen saatavilla. Organisaation tasolla enemmistö ammattilaisia koki tuen tarpeen puolestaan jokseenkin puutteellisena, ja ilmaisi, että koko organisaation tasolla nuorisorikollisuuden ilmiöön ja ammattilaisten osaamiseen pystyttäisiin panostamaan enemmänkin koulutusten, ajankohtaisen tiedotuksen sekä yhteisten keskustelujen ja kokemusten jakamisen kautta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Tulosten tiivistys ja johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää Lahdessa työskentelevien nuorisoalan ammattilaisten kokemuksia nuorisorikollisuuden ilmiöstä. Tavoitteeseen pääsyä ohjasivat kolme tutkimuskysymystä, jotka painottivat ammattilaisten näkemyksiä nuorisorikollisuudesta, nuorisotyön keinoja ja mahdollisuuksia hallita ilmiötä sekä ammattilaisten osaamista ilmiön parissa työskentelemiseksi.

Opinnäytetyössä selvitettiin, millä tavoin nuorisorikollisuuden ilmiö nähdään ja

miten nuorisoriikollinen -termi määritellään kohdejoukon toimesta. Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin nuorisotyön käytössä olevia toimintamalleja ja keinoja kuten moniammatillista yhteistyötä ilmiön hallitsemiseksi, sekä ammattilaisten kokemuksia omasta ja organisaation osaamisesta nuorisoriikollisuudesta puhuttaessa.

Opinnäytetyö osoitti, että nuorisoriikollisuutta esiintyy useimpien ammattilaisten työssä säännöllisesti, ja enemmistön mukaan ilmiö näyttäisi lisääntyneen henkilökohtaisen työuran aikana. Tutkimustulosten perusteella nuorisotyön rooli osana ilmiön hallintaa tunnustettiin ennaltaehkäiseväksi, ja sen merkitys nuorisoriikollisuudesta puhuttaessa nähtiin tärkeänä. Toisaalta nuorisotyön mahdollisuuksien ja koko potentiaalinen hyödyntäminen vaatii tulosten perusteella vieläkin huolellisempaa koordinoitua sekä eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen kehittämistä. Ilmiön hallintaan liittyvät toimintamallit sekä käytännöt näyttäytyivät tuloksissa pääosin riittävinä, mutta toisaalta niihin liittyviä kehitystarpeita ilmeni. Yleisimmin toimintamalleihin liittyvät haasteet näyttäytyivät moniammatillisesta yhteistyöstä tai osaamisen kehittämisestä puhuttaessa. Lisäksi tuloksista selvisi, että ammattilaisten kokemukset omasta osaamisestaan olivat yleisimmin keskinkertaisella tasolla. Tämä tarkoittaa tulosten pohjalta sitä, että henkilökohtainen perusosaaminen nuorisoriikollisuuteen liittyen koettiin ihan hyväksi, mutta myös halu kehittyä sekä osata enemmän nähtiin hyvinkin tarpeellisenä. Tulosten perusteella ammattilaiset toivoivat osaamisen tueksi lisää koulutuksia, tiedotusta, yhteisiä keskusteluja sekä toimintaohjeita.

Tutkimuksen tulokset ovat merkittäviä ensinäkin siksi, ettei pelkästään nuorisotyön näkökulmiin pohjautuvaa tutkimusta nuorisoriikollisuudesta ole aikaisemmin tehty. Lisäksi tulokset osoittavat ajankohtaista tietoa nuorisoriikollisuuden ilmenemisestä, sekä tarjoavat konkreettisia kehitysehdotuksia organisaation toimintaan liittyen ammattilaisten näkökulmasta. Tulokset korostavat tarvetta kehittää ennaltaehkäiseviä toimia entisestään, sekä lisätä yhteistyön ja nykyisten resurssien vaikuttavuutta. Tutkimustuloksista ilmenneisiin kehityskohteisiin tarttuminen ja niiden innovointi voisi mahdollistaa nuorten tukemisen sekä varhaisen puuttumisen jo ennen rikoskierteen muodostumista.

6.2 Pohdinta

Saatujen tutkimustulosten pohjalta näyttäytyy, että nuorisotyön ammattilaiset tunnistavat nuorisorikollisuuden ilmiön päällisin puolin hyvin, ja osaavat erottaa sen selkeästi nuoruuden elämänvaiheeseen liittyvästä satunnaisesta rikosoireilusta. Tuloksista selviää, että ammattilaisten määritelmät ilmiöstä sekä nuoresta rikoksentekijästä ovat keskenään hyvin samankaltaisia, mikä puolestaan osoittaa, että kohdejoukko ymmärtää mistä ilmiössä on kyse. Youngin ym. (2017, 21) mukaan, määritelmät nuorisorikollisesta ovat usein sidoksissa kontekstiin eli ympäristöön, josta termiä tarkastellaan. Kyseinen seikka voitiin huomata myös saaduista tutkimustuloksista, sillä vaikka itse määritelmät sisälisivätkin samankaltaisuuksia, oli eri työmuotoa edustavilla ammattilaisilla erilaisia tapoja lähestyä itse määrittelyä. Tämän voitaisiin puolestaan ajatella johtuvan siitä, että jokaisella työmuotoa edustavalla ammattilaisella on juuri omaan työhönsä liittyvät näkemykset sekä kokemukset ilmiöstä, jolloin oma työympäristö tarjoaa lähtökohdan määritelmän lähestymiselle.

Tulosten perusteella nuorisorikollisuuden määrittely yhdistetään useimmiten tekojen toistuvuuteen, vakavuuteen ja suunnitelmallisuuteen, sekä rikollisen elämäntavan ihannoointiin tai omaksumiseen. Myös poliisi- ja sosiaalitoimen puuttuminen tilanteeseen nousee tuloksista esiin. Saarholmin ja Turkan (2023, 35) mukaan, nuorisorikollisuudesta onkin kyse silloin, kun nuori tekee toistuvia rikoksia ja omaksuu rikollista elämäntyyliä. Lisäksi alaikäisen rikoksentekijän kohdalla, sidosryhmien, kuten poliisin, sosiaalitoimen, edunvalvojan, perheen ja muiden toimijoiden kanssa työskentely on huomattavasti tiiviimpää kuin täysi-ikäisen rikoksentekijän kohdalla (Aukio 2023). Tutkimustulokset näyttäisivät siis tältä osin olevan pitkälti linjassa aiemman teorian kanssa. Tekojen vakavuus ja suunnitelmallisuus eivät ilmenneet aiemmassa teorian tiedossa, jonka voitaisiin ajatella johtuvan siitä, ettei nämä piirteet ole vakiintuneesti yhteydessä ilmiöön. Sutelan (2014, 14) mukaan, nuorten osuus etenkin vakavien rikosten kohdalla näyttäytyykin erittäin vähäisenä. Lisäksi Kivivuori (2013, 104) nostaa esiin, että henkilön useat ominaispiirteet voivat olla yhteydessä rikosten suunnittelemattomuuteen sekä spontaanuuuteen. Erityisesti nuoruudessa, nämä yksilön ominaispiirteet ovat myös vahvasti sidoksissa ympäristötekijöihin (Kivivuori 2013, 112–113). Näiden perusteella, voitaisiin ajatella, että nuoruudessa eletään usein hetkessä, ja tehdään päätöksiä hyvinkin spontaanisti

esim. kaveriporukan mukana ajattelematta tekojen seurauksia sen pidemmälle.

Tuloksissa näkyy, että lähes puolet ammattilaisista suosii käyttää vaihtoehtoista termiä nuorisorikollinen -termin sijasta. Alkuperäiseen termiin koetaan tulosten mukaan liittyvän leimaavuutta, ja toisaalta termi nähdään myös tuomitsevana. Tähän tulokseen voisi vaikuttaa nuorisotyön näkökulma, josta ilmiötä tarkastellaan: nuorisotyön perustehtäviin kuuluu nuorten kasvun, osallisuuden sekä itsenäistymisen tukeminen huomioimalla nuoren elämä kokonaisuutena (Kivijärvi ym. 2024, 24; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023). Nuorisotyön perusluonne perustelee siis melko hyvin sen, miksi leimaavaksi koettujen termien käyttöä pyritään välttämään kohdejoukon keskuudessa. Leiman antaminen nuorelle voi hankaloittaa merkittävästi positiivisen identiteetin kehittymistä sekä vaikeuttaa nuoren kiinnittymistä yhteiskuntaan. Nuorisotyö pyrkii nimenomaan mahdollistamaan näitä asioita erilaisten oppimiskokemusten sekä mielekkään tekemisen kautta, jolloin leimaavaksi koetun termin käyttäminen voidaan nähdä ristiriitaisena nuorisotyön luonteen ja tavoitteiden kanssa.

Tutkimustulokset osoittavat, että nuorisorikollisuuden esiintyvyys koetaan kohdejoukon keskuudessa vaihtelevaksi, mutta enemmistö ammattilaisia raportoi sen näkyvän työssään viikoittain, erityisesti nuorten puheista havaittavana rikosoireiluna. Aiemmista tutkimuksista poiketen, nuorisorikollisuuden määrän lasku ei näkynyt tämän tutkimuksen tuloksissa, sillä merkittävä osa vastaajista arvioi nuorisorikollisuuden lisääntyneen oman työuransa aikana. Nuorisorikollisuuden yleinen määrä näyttäisi aikaisempaan tietoon perustuen olleen jo pitkään laskussa, mutta sen sijaan rikosten kasaantuminen ja tekojen vakavuus vaikuttaisivat lisääntyneen (Kaakinen 2021; Sutela 2024, 14; Suhonen & Rikander 2024). Rikollisuuden kasaantumisen pienelle määrälle nuoria mainitsi ainoastaan kaksi tutkimukseen osallistuneista henkilöistä, mikä tuottaa yhdessä lisääntyneenä näyttäytyvän rikollisuuden määrän kanssa ristiriitaa aiempiin tutkimuksiin. Tähän tulokseen ovat voineet vaikuttaa monet tekijät, kuten otannan sattumanvaraisuus sekä määrä. Toisaalta tulos voi myös kertoa siitä, että tutkimuksen kohdejoukko työskentelee tiiviisti nimenomaan nuorten kanssa, joille rikollisuus näyttäisi kasaantuneen. Nuorille kasaantuvan rikollisuuden lisäksi, tuloksista nousee esiin myös tietyille alueille kasaantuva

rikollisuus. Tulosten perusteella, nuorten rikosaktiivisuus näyttäytyy siis korostuneesti tietyillä kaupunkialueilla. Aiempien tutkimusten sekä kirjallisuuden kautta tiedetään, että rikollisuuden yksi tyyppiirteistä onkin rikollisuuden keskittyminen tiettyihin paikkoihin ja tietyille henkilöille, mikä näyttäytyy rikosaktiivisten yksilöiden kerääntymisenä spesifeillä alueilla. Asuinalueille kasaantunut rikollinen toiminta näyttäisi puolestaan olevan yhteydessä henkilöiden rikosalttuteen. (Ellonen ym. 2024, 44–48; Jokinen 2022, 10.) Tämä voisi selittää sen, miksi nuorten tekemät rikokset näyttäytyvät tulosten perusteella korostuneesti juuri tietyillä alueilla Lahdessa.

Nuorisotyön keskeisimpänä keinona ilmiön hallitsemiseksi nähdään tuloksissa ennaltaehkäisevä toiminta sekä moniammatillinen yhteistyö, jotka ovat myös Oikeusministeriön (2025b) mukaan keskeisimpiä keinoja nuorisoriikollisuuden hallitsemiseksi. Tuloksissa näkyy, että ennaltaehkäisevä toiminta näyttäytyy ennen kaikkea nuorisotyön perustehtävinä: läsnäolona, kuunteluna ja kuulemisena, avoimena keskusteluna sekä tuen tarjoamisena. Lisäksi nuorisotyön tehtävinä nähdään ajankohtaisten nuorisoilmiöiden havainnointi sekä tarvittaessa palveluohjaus. Saarholmin ja Turkan (2023, 34) mukaan, aikuisten rooli onkin ennen kaikkea kuunnella sekä tarjota nuorille turvallista läsnäoloa.

Hästbacka ja Haikkola (2019, 57) tuovat tutkimuksessaan ilmi, että rikoksiin puuttuminen näyttäytyy kunnissa useimmiten kolmella tavalla: organisaatiolähtöisenä tapauskohtaisena perustyönä, levinneenä sekä systematisoituneena toimintatapana ja/tai paikallisesti vakiintuneena kokeiluprojektina. Lahdessa nuorisoriikollisuuden puuttumiseen liittyvä työ näyttäytyy tutkimustulosten perusteella enimmäkseen levinneenä ja systematisoituneena toimintana, jossa hyödynnetään useisiin kuntiin levinneitä yleisiä toimintatapoja, sekä pyritään eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Tutkimustuloksista selviää, että nuorisoriikollisuuden hallitsemiseksi toimintamalleina Lahdessa on käytössä ankkuri-toiminta, katu- ja koulusovittelijat, kulttuuritulkit, jalkautuva nuorisotyö sekä Jengityö-hanke, joista enemmistö lukeutuu levinneen ja systematisoituneen toiminnan alle. Näistä toimintamalleista katu- ja koulusovittelu sekä Jengityö ovat hankkeita, joista koulusovittelu on päättynyt vuoden 2024 lopussa. Tulosten perusteella, kohdejoukko kokee nämä toimintamallit ensiarvoisen tärkeiksi, ja enemmistö kertooikin tekevänsä tiivistä yhteistyötä juuri näiden parissa työ-

kentelevien ammattilaisten kanssa. Yhtenä keskeisenä keinona nuorisoriikollisuuden hallitsemiseksi tutkimustuloksissa näyttäytyykin moniammatillinen yhteistyö.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2023) mukaan, nuorisotyö luo mahdollisuuksia moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi sekä uusien menetelmien innovoimiseksi. Nuorisotyön rooli moniammatillisesta yhteistyöstä puhuttaessa voidaan siis nähdä ennen kaikkea toimijoita yhdistelevänä, mikä nousee yhden ammattilaisen toimesta esiin myös tuloksissa. Tulosten perusteella, moniammatillinen yhteistyö koetaan merkityksellisenä, ja sen rooli osana nuorisoriikollisuuden hallintaa tunnustetaan tärkeäksi. Tästä huolimatta, nimenomaan eri tahojen välinen yhteistyö koetaan melko vaihtelevaksi: tulokset kertovat, että moniammatillista yhteistyötä rajoittavia tekijöitä ovat heikko yhteydenpito, toimijoiden erilaiset käsitykset ilmiöstä tai sen tilanteesta, sekä lain tuomat haasteet, jotka rajoittavat esim. nuorten asioista keskustelemista eri toimijoiden välillä.

Toimintamalleja käsittelevät tutkimustulokset osoittavat siis, että nuorisoriikollisuuden hallinnan keinoja on monipuolisesti, ja määrällisesti ne koetaan riittäviksi. Konkreettiset nuorisoriikollisuuteen liittyvät toimintamallit sekä keinot ovat kuitenkin pitkälti puuttuvaa työtä, ja niiden kautta tehtävä ennaltaehkäisy liittyy enimmäkseen rikoskierteiden katkaisuun sekä uusien rikosten ennaltaehkäisyyn. Nuorisotyön ennaltaehkäisevä rooli nähdään puolestaan nuorisotyön perustehtävinä ja palvelunohjauksena. Näitä lukuun ottamatta muut konkreettiset toimintamallit nimenomaan nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi näyttivät uupuvan, eikä tuloksista ilmennyt strategisia keinoja, joilla voitaisiin puuttua tilanteeseen jo ennen ensimmäistä nuoren tekemää rikosta. Tulosten perusteella, osa kohdejoukkoa ilmaisikin yhdeksi toimintamallien haasteeksi rajapinnalla olevat nuoret, joiden kohdalla ammattilaisilla ilmenee toisinaan myöhässä olemisen kokemuksia. Selkeä linja tai ohjeistus sille kuka ottaisi koppia näistä harmaalla alueella olevista nuorista kuitenkin uupui.

Lisäksi tutkimustuloksista selviää, että ammattilaisten oma osaaminen ilmiöön liittyen koetaan useimmiten keskinkertaisena: perustietoa ilmiöstä löytyy, mutta toisaalta lisääkin voisi oppia. Tulosten perusteella, ammattilaiset kokevat oman osaamisen ja sen kehittämisen varsin merkityksellisinä, ja valtaosa

ilmaiseekin halukkuutensa saada ilmiöstä lisää tietoa sekä osaamista. Tuloksista näyttäytyy ammattilaisten tarve nuorisoriikollisuutta käsitteleviin koulutuksiin, tiedotuksiin sekä auki kirjoitettuihin toimintamalleihin, jotka auttaisivat vahvistamaan osaamista entisestään. Ammattilaisten esiin tuomat osaamista kehittävät tarpeet kertovatkin mielestäni siitä, että ilmiö on erittäin ajankohtainen ja näkyy konkreettisesti ammattilaisten tekemässä työssä.

Tulosten perusteella, keskeisimpinä haasteina liittyen nuorisoriikollisuuden hallintaan näyttäytyvät siis yhteistyöhön liittyvät pulmat, ilmiötä koskevien koulutusten vähäisyys tai niiden vääränlainen sisältö, yhteisen näkemyksen hajainaisuus sekä lainsäädäntöön liittyvät haasteet, jotka rajoittavat mm. tiedonvälitystä eri toimijoiden ja nuorten perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tuloksista selviää, että ammattilaiset kokisivat organisaation koordinoimat yhteiset ilmiötä koskevat keskustelut, käytännönläheiset koulutukset sekä ajankohtaisen tiedonvälityksen ja näiden lisäämisen merkityksellisiksi, ja ennen kaikkea tarpeellisiksi. Lisäksi tarve erilaisia tilanteita koskeville selkeille toimintaohjeille esimerkiksi case-tapausten muodossa näkyy tuloksissa. Myös entistä varhaisempi puuttuminen ja muun toiminnan jatkuva kehittäminen nähdään keskeisinä keinoina vahvistaa nuorisotyön mahdollisuuksia puuttua ilmiöön. Nämä ammattilaisten esiin tuomat haasteet ja kehityskohteet kertovat mielestäni ennen kaikkea tarpeesta vieläkin suunnitelmallisimpiin ja vaikuttavampiin keinoihin ilmiön ennaltaehkäisemiseksi nuorisotyön kentällä. Ilmiöön liittyvän osaamisen ja toimintatapojen kehittämisen tarpeesta kertoo myös ministeriöiden myöntämät ajankohtaiset avustukset, uudenlaiset työryhmät sekä erikseen laadittu toimenpide ohjelma ilmiön torjumiseksi (Sisäministeriö 2025; Oikeusministeriö 2025a; Järvinen ym. 2024). Lisäksi näiden pohjalta käynnissä olevat erilaiset hankkeet suomen eri kaupungeissa sekä runsas julkinen keskustelu tuovat ilmi, että nuorisoriikollisuuden torjumiseksi kaivataan yhä tehokkaampia keinoja sekä vieläkin varhaisempaa puuttumista.

Valmistuneen tutkimuksen pohjalta, Lahden kaupungin nuorisopalveluilla on loistava mahdollisuus lähteä kehittämään tutkimustuloksissa esiin nousseita konkreettisia asioita sekä teemoja ilmiön tehokkaammaksi torjumiseksi ja hallitsemiseksi. Toisaalta esimerkiksi yhteistyöhön liittyvät haasteet perheiden ja muiden toimijoiden kanssa näyttäytyvät varmasti jossakin määrin muidenkin ilmiöiden ja teemojen kohdalla, joten kehitysehdotuksiin tarttuminen ja niiden

pohtiminen yhdessä ammattilaisten kanssa mahdollistaa organisaation toiminnan kehittämisen yhtenäisemmäksi myös muista osa-alueista puhuttaessa. Vaikka tutkimus rajoittuukin Lahden kaupungin nuorisopalveluihin, niin opinnäytetyö avaa mielestäni mahdollisuuden keskustelulle ja pohdinnalle myös muualla Suomessa.

6.3 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Tässä opinnäytetyössä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2024) laatimaa hyvän tieteellisen käytännön ohjeistusta, sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (2021) opiskelijoille suunnattua tietosuojaohjeistusta. Ennen aineistonkeruuta laadin tutkimukseen osallistuneille tietosuojailmoituksen, jossa kerroin tutkimuksen tarkoituksesta sekä tietojen keräämiseen ja niiden käsittelyyn liittyvistä käytännöistä. Osallistujien suostumuksena tietojen käyttöä varten toimi haastatteluun osallistuminen tai verkkokyselyyn vastaaminen, joiden alussa kerrattiin tietosuojaan liittyvät käytännöt sekä varmistettiin sitä kautta osallistujien suostumus annettujen tietojen käyttöön.

Aaltion ja Puusan (2011, 153) mukaan, hyvään tutkimuskäytäntöön sisältyy tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää ”arviointimittareina” pätevyyttä sekä uskottavuutta. Pätevyydellä tarkoitetaan tutkimuksen tarkoituksenmukaisuutta, eli sitä, onko tutkimuksessa onnistuttu tutkimaan juuri niitä asioita, mitä alun alkaenkin oli tarkoitus tutkia. Tutkimuksen pätevyyden keskiössä on läpinäkyvyys, eli tutkimuksen etenemisen ja sen eri vaiheiden huolellinen, totuudenmukainen sekä tarkka avaaminen lukijalle. Tutkijan tulee siis tehdä näkyväksi oma subjektiivisuus sekä reflektiivisyys läpi tutkimusprosessin. Uskottavuudella tarkoitetaan puolestaan tutkimuksen kohteena olevan ilmiön kuvausta, sekä tutkimuksessa käytettyjen menetelmien kykyä tuottaa totuuden mukaista, relevanttia sekä luotettavaa tietoa. Tutkijan on pyrittävä tuomaan tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkemykset esiin totuudenmukaisesti ja perusteltava tulokset uskottavasti. (Hirsjärvi ym. 2013, 231–232; Aaltio & Puusa 2011, 154–155.)

Lähestyin tutkimusta teoreettisen viitekehyksen pohjalta, mikä edellytti huolellista perehtymistä aiempiin ilmiötä koskeviin tutkimuksiin sekä kirjallisuuteen.

Tutkimusprosessin ja sen eri vaiheet kuvasin sekä raportoin mahdollisimman tarkasti sekä realistisesti opinnäytetyön toteutus -osiossa. Tulokset esitin puolestaan totuudenmukaisesti kohdejoukon näkemyksiin sekä kokemuksiin pohjautuen, jota tuki suorien lainausten käyttö tuloksia esitellessä. Saatuja tuloksia perustelin sekä pohdin avoimesti pohdintaosiossa ja opinnäytetyön onnistumista sekä tuloksiin mahdollisesti vaikuttaneita tekijöitä tarkastelin luotettavuusosiossa, mikä korostaa reflektiivisyyttä sekä tekee läpinäkyväksi tutkijan, eli minun subjektiivisuuteni. Mielestäni opinnäytetyö saavutti alkuperäisen tavoitteensa, joka oli nuorisotyön ammattilaisten kokemusten sekä näkemysten selvittäminen nuorisorikollisuuden ilmiöstä. Onnistuin tutkimuksen avulla vastaamaan sille asetettuun tutkimusongelmaan ennalta asetettujen tutkimuskysymysten kautta raportoimalla koko tutkimusprosessin rehellisesti ja läpinäkyvästi, perustellen sekä pohtien. Jälkeenpäin ajateltuna, olisin kuitenkin suunnitellut aineistonkeruu prosessin yhdessä toimeksiantajan kanssa entistä tarkemmin, sekä kiinnittänyt huomiota siihen, miten koko tavoiteltu kohdejoukko tullaan saavuttamaan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Kaiken aineiston kerääminen tutkimukselle sopivimmalla tavalla (tässä tapauksessa teema-haastatteluilla) lisäisi tutkimuksen luotettavuutta entisestään.

Opinnäytetyöprosessiani miettiessäni, muita tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaneita tekijöitä ovat voineet olla kohdejoukon sattumanvaraisuus, otannan rajallinen koko sekä aineistojen välinen epätasapaino. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt rekrytoitiin tutkimukseen toimeksiantajan kautta, ja kohdejoukon osallistuminen perustui henkilöiden omaan halukkuuteen sekä vapaaehtoisuuteen. Tutkimuksen otanta koostuu siis pienestä satunnaisesta joukosta nuorisopalveluilla työskentelevistä ammattilaisista, mikä heikentää tulosten yleistettävyyttä laajempaan kohdejoukkoon. Aaltio ja Puusa (2011, 157) tuovat kuitenkin esiin, että vaikka tutkimus ei päätyisikään yleistettävään tietoon, voi se siitä huolimatta tuottaa hyödyllistä sekä osuvaa informaatiota lisäten tutkittavan ilmiön ymmärrettävyyttä. Toisaalta voidaan myös ajatella, että satunnaisesti valikoituneet ammattilaiset edustavat nimenomaan sopivan monipuolisesti keskimääräisiä nuorisotyön ammattilaisia, jolloin näkemykset eivät välttämättä eroa merkittävästi muiden samalla alueella työskentelevien ammattilaisten näkökulmista.

Näiden lisäksi, tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on huomioitava haastattelu- ja kyselyaineistojen välinen epätasapaino. Vaikka molemmilla aineistonkeruumenetelmillä on haettu täysin samoja vastauksia, ja myös henkilömäärältään aineistot ovat yhtä suuria, tuotti haastatteluaineisto kuitenkin huomattavasti enemmän dataa kuin kyselyaineisto. Aineistojen epätasapaino kertoo ennen kaikkea mielestäni siitä, että haastattelu soveltuu paremmin ilmiön tutkimiseen sen monimutkaisuuden ja laajuuden vuoksi. Tätä ajatusta tukee myös Puusa (2020, 103–104, 112–113) kertoessaan, että haastattelut mahdollistavat monenlaiset tarkastelut, ja voivat luoda tilaa arvaamattomienkin näkemysten esiin nousemiselle. Lisäksi Hirsjärvi ym. (2013, 231–232) tuovat esiin, että vaikka kyselyyn olisikin saatu vastauksia, ovat vastaajat saattaneet käsittää kysymyksiä eri tavalla, mitä itse tutkija on alun perin ajatellut. Vaikka vastauksiksi saatiinkin kysytyjä asioita, olivat monet avoimet vastaukset odotusten vastaisesti kuitenkin hyvin lyhyitä. Kysymyksiä laatiessani pyrin kiinnittämään huomiota kysymysten tarkkuuteen ja siihen, että ne mahdollistaisivat myös syvällisemmän pohdinnan. Kysymysten pintapuolisuus kertoo mielestäni siitä, ettei kysely ole yksinkertaisesti otollisin menetelmä ilmiön tutkimiseen, eikä sillä lähtökohtaisesti saavuteta pohtivia tai pitkiä vastauksia. Kyselyaineistolla tähdättiin tässä tutkimuksessa kuitenkin ainoastaan puuttuvan kohdejoukon tavoittamiseen, missä onnistuttiinkin. Aineistojen välisestä datan määrään liittyvästä epätasapainosta huolimatta, molemmilla aineistoilla saavutettiin tavoitellut päämäärät ja saatiin vastaukset tavoiteltuihin kysymyksiin. Aineistojen epätasapaino huomiointiin kiinnittämällä erityistä huomiota molempien aineistojen yhdenvertaiseen analysointiin sekä mahdollisimman tasapuoliseen käyttöön tuloksia esitellessä.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tulosten perusteella, kohdejoukko koki haasteita moniammatillisen yhteistyön sujuvuudessa osana nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyä ja siihen puuttumista. Jatkotutkimuksena voisi olla perusteltua selvittää yhteistyön kokemuksia ilmiöön liittyen laajemmin myös muiden toimijoiden näkökulmista, ja miettiä, millä tavoin eri toimijoiden välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää sujuvammaksi erityisesti ennaltaehkäisevää perustyötä ajatellen.

Tutkimustuloksissa nousi esiin nuorten perheiden kanssa tehtävän yhteistyön hajanaisuus. Perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä puhuttaessa, rajoittavina tekijöinä nähtiin perheiden sitoutumattomuus, ja toisaalta myös vaitiolovelvollisuus, joka rajoittaa ammattilaisten yhteydenpitoa perheisiin. Jatkossa olisi syytä selvittää rikoksilla oireilevien nuorten ja heidän perheiden kokemuksia tuen tarpeista sekä moniammatillisen yhteistyön merkityksestä osana nuorten rikoskierteiden katkaisemista.

Tässä tutkimuksessa kohdejoukko koostui kymmenestä satunnaisesti valikoidusta nuorisotyön ammattilaisesta. Jatkotutkimuksena voisi pyrkiä laajemman kohdejoukon tavoittamiseen, jotta nuorisotyön näkökulmat nuorisoriikollisuuden ilmiöön olisivat yleistettävämpiä.

LÄHTEET.

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2011. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO. 153–166.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.218546#versions> [viitattu 5.12.2024].
- Ankkuri. s.a. Ankkuritoiminta alueittain. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ankkuritoiminta.fi/ankkuritoiminta-eri-poliisilaitoksilla> [viitattu 27.11.2024].
- Aukio, S. 2023. Poliisin rooli nuorten rikosasioissa. Monialainen yhteistyö nuorten rikoskierteestä irrottautumiseksi. Verkkokurssi. Laurea-ammattikorkeakoulu. 1.12.2023–30.6.2024.
- Bamming, R. & Manninen, A. 2023. Nuorisotyö kunnissa. Suomen nuorisotyön tilastot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuorisotilastot.fi/1131/visualisoinnit/nuorisotyö-kunnissa/> [viitattu 30.10.2024].
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia: Lapsen kasvusta yksilön henkiin kehtykseen. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Ellonen, N., Kivivuori, J., Rantaeskola, S., Aaltonen, M., Latvala, A. & Tyni, S. 2024. Kriminaalipolitiikka. Tavoitteet, keinot ja vaikutukset. Helsinki: Gaudeamus.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisällyönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 4, 215–225. Verkkoletti. Saatavissa: <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987> [viitattu 23.1.2025].
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2015. Child-friendly justice – perspectives and experiences of professionals – Summary. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-professionals-summary> [viitattu 3.11.2024].
- Fransberg, M. & Kivijärvi, A. 2024. Työpaperi: Mitä tiedämme nuorten väkivalan yhteisöulottuvuuksista? Kuvaileva katsaus aiempiin tutkimuksiin. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisopalvelut. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://nuorisotutkimus.fi/wp-content/uploads/2024/09/Nuorten-vakivallan-yhteisouloottuvuudet-Kirjallisuuskatsaus_final.pdf [viitattu 30.10.2024].
- Günther, K. & Hasanen, K. 2021. Tutkimuksen suunnittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-suunnittelu/> [viitattu 6.11.2024].
- Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2. uudistettu painos. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229077?sid=4915771950> [viitattu 27.1.2025].

Hurmerinta, L. & Nummela, N. 2020. Monimenetelmätutkimus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 308–317.

Hästbacka, N. & Haikkola, L. 2019. Rikoksiin puuttumisen kenttä ja toimintamallien kartoitus kunnissa. Teoksessa Haikkola, L., Hästbacka, N. & Pekkari, E. (toim.) Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. Helsinki: Valtionneuvoston kanslia, 50–66. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-737-6> [viitattu 28.10.2024].

Jokinen, I. 2022. Kriminologinen näkökulma alaikäisten väkivaltarikollisuuden syihin ja ennaltaehkäisyyn: kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisi (AMK). Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204054484> [viitattu 28.10.2024].

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 9–19.

Järvinen, S., Alanko, M. & Piispa, M. 2024. Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027. Oikeusministeriön julkaisuja 2024:13. Helsinki: Oikeusministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-847-1> [viitattu 17.10.2024].

Kaakinen, M. 2021. Nuorisorikollisuus suomessa 1995–2020. Helsingin yliopisto. Kriminologian ja oikeustieteiden instituutti. Päivitetty 25.5.2021. Powerpoint-diasarja. Saatavissa: https://www.kriminologia.fi/wp-content/uploads/2021/06/Nuorisorikollisuus-Suomessa_Kriminologian-paivat-2021_Kaakinen.pdf [viitattu 9.10.2024].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2021. Tietosuojaohjeet opiskelijoille. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/:b:/s/Julkaisuint-raan/EXgpGL2cCkVGkLUslr9fU5UBNXj1495w9GRlnNi9zigd2w?e=z4v11C> [viitattu 4.3.2025].

Kauppinen, J. 2022. Käsikirja lasten ja nuorten sovitteluihin. Asemanlapset ry. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7136-13-3> [viitattu 3.3.2025].

Kautto, T. & Pieskä, P. 2023. Nuorisotyössä ehkäistään nuorten rikollisuutta ja katkaistaan rikoskierteitä. Blogi. Päivitetty 12.10.2023. Saatavissa: <https://nuorisoala.fi/blogit/tuija-kautto-ja-petra-pieska-nuorisotyossa-ehkaistaan-nuorten-rikollisuutta-ja-katkaistaan-rikoskierteita/> [viitattu 22.2.2025].

Kivijärvi, A., Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. 2024. Tilasto-osio. Teoksessa Kivijärvi, A., Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. (toim.) Poikkeusoloista uuden kynnykselle. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 186. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.57049/nts.967> [viitattu 28.10.2024].

Kivivuori, J. 2013. Rikollisuuden syyt. Vantaa: Hansaprint.

Kivivuori, J., Aaltonen, M., Näsi, M., Suonpää, K. & Danielsson, P. 2018. Kriminologia. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.

Kuntaliitto. 2024. Nuorisotyö- ja politiikka. WWW-dokumentti. Päivitetty 9.9.2024. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/nuoriso-ja-liikunta/nuorisotyö> [viitattu 30.10.2024].

Lahti. 2022. Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025. Lahden kaupunki. Powerpoint-diasarja. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/uploads/2022/06/5973df2a-lahden-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma.pdf> [viitattu 10.12.2024].

Laki nuorista rikoksentekeijöistä 31.5.1940/262.

Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. WWW-dokumentti. Spoken. Päivitetty 12.12.2018. Saatavissa: <https://spoken.fi/sisallanalyysi/> [viitattu 23.1.2025].

Liefwaard, T. 2020. Child-friendly Justice and Procedural Safeguards For Children in Criminal Proceedings: New Momentum for Children in Conflict with the Law? *Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice* 1, 1–17. Verkkolehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.15845/bjclcj.v8i1.3188> [viitattu 3.11.2024].

Markina, A., Strömpl, J., Tamm, G., Ilves, K., Luhamaa, K., Ginter, J., Tubelt, E., Puur, S.M., Roos, L., Espenberg, S. 2021. Noorte õigusrikkujate uuring. Lõpparuanne. Tartto Ülikool. Sotsiaalteaduslike Rakendusuringute Keskus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/rake_2021_noorte_oigusrikkujate_uuring.pdf [viitattu 3.11.2024].

Matsueda, R.-L. 2000. Differential Association Theory. University of Washington. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://faculty.washington.edu/matsueda/courses/371/Readings/DA.pdf> [viitattu 10.4.2025].

Muotio, L. 2022. Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä. Muotoilu.info. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.1.2022. Saatavissa: <https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/teemahaastattelu-tutkimusmenetelmana/> [viitattu 5.12.2024].

Mäki, P. 2025. Nuorisopalveluiden katusovitteluhankkeelle rahoitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.2.2025. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/uutiset/nuorisopalveluiden-katusovitteluhankkeelle-rahoitus/> [viitattu 5.3.2025].

Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma puitteista eurooppalaisen nuorisotyön toimintaohjelman perustamiselle. 2020. *Euroopan unionin virallinen lehti* C415, 1.1.2020, 1–8. Verkkolehti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A42020Y1201%2801%29&qid=1744199817118> [viitattu 9.4.2025].

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 21–43.

Nieminen, J. & Honkatukia, P. 2017. Nuorisokysymyksen rakentuminen – neljä näkökulmaa. Teoksessa Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 42. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 35–52. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-279-9> [viitattu 28.10.2024].

Niskanen, V. & Pietikäinen, P. 2021. Rikollisuus ja sosiaalisen disorganisaation teoria Chicagon sosiologisen koulukunnan tutkimuksissa 1918–1948. *Kriminologia* 1, 60–84. Verkkolehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.54332/krim.109020> [viitattu 30.10.2024].

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisopalvelut. s.a. Lahti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/> [viitattu 27.11.2024].

Nuorisotiloja ja toimintaa. s.a. Lahti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/tiloja-ja-toimintaa/> [viitattu 27.11.2024].

Nuorisovaltuusto. s.a. Lahti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/osallistu-ja-vaikuta/nuorisovaltuusto/> [viitattu 27.11.2024].

Nuorten tukipalvelut. s.a. Lahti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/nuorten-tukipalvelut/> [viitattu 27.11.2024].

Nurmi, J.-E. 2008. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Lyytinen, P., Korhakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissään. 8.painos. Helsinki: WSOY. 256–274.

Nuutila, A.-M. 2019. Tieteen termipankki. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.5.2019. Saatavissa: https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:rikoslajit/laajempi_kuvaus [viitattu 7.10.2024].

Oikeusministeriö. 2025a. Avustukset nuorisoriikollisuuden torjuntaan haettavana. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.2.2025. Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/-/avustukset-nuorisoriikollisuuden-torjuntaan-haettavana> [viitattu 9.3.2025].

Oikeusministeriö. 2025b. Ennalta ehkäisevät keinot ensisijaisia nuorisoriikollisuuteen puuttumisessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.2.2025. Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/-/ennalta-ehkaisevat-keinot-ensisijaisia-nuorisoriikollisuuteen-puuttumisessa> [viitattu 3.3.2025].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Erityisavustus nuorisoriikollisuuden ja nuorten väkivaltaisen käytöksen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi nuorisotyön keinoin. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/-/erityisavustus-nuorisoriikollisuuden-ja-nuorten-vakivaltaisen-kaytoksen-ennaltaehkaimiseksi-ja-vahentamiseksi-nuorisotyon-keinoin> [viitattu 22.2.2025].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Vahvistetaan nuorten hyvinvointia monialaisin toimenpitein. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2024–2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:21. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-942-4> [viitattu 17.10.2024].

Ormaa-Perälä, S. 2024. Lahden nuorisopalveluiden osallistujamäärä oli ennätyslukemissa vuonna 2023. Lahden kaupunki. WWW-dokumentti. Päivitetty 8.2.2024. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/uutiset/lahden-nuorisopalveluiden-osallistujamaara-oli-ennatyslukemissa-vuonna-2023/> [viitattu 27.11.2024].

Paastela, K. 2023. Vankila on meriitti, väkivaltaa videoidaan – Osa nuorista ihannoi rikollista kulttuuria. *Verkkouutiset*. Verkkolehti. Päivitetty 20.4.2023. Saatavissa: <https://www.verkkouutiset.fi/a/vankila-on-meriitti-vakivaltaa-videoidaan-osa-nuorista-ihannoi-rikollista-kulttuuria/#01d84caa> [viitattu 13.12.2024].

Pekkarinen, E., Haikkola, L., Hästbacka, N., Karhunen, H. & Schalin, A. 2019. Johdanto. Teoksessa Haikkola, L., Hästbacka, N. & Pekkarinen, E. (toim.) Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 13–21. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-737-6> [viitattu 28.10.2024].

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 103–117.

Pyykkönen, J. 2023. Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen. Sisäministeriön julkaisuja 11:2023. Helsinki: Sisäministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-959-2> [viitattu 9.10.2024].

Rikosseuraamuslaitos. 2024. Nuorisorangaistus. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.1.2024. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikoksesta-tuomituille/yhdyskuntaseuraamustasuorittavalle/yhdyskuntaseuraamukset/nuorisorangaistus.html> [viitattu 13.10.2024].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-opikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> [viitattu 27.2.2025].

Saarholm, J. & Turkka, H. 2023. Rikollinen nuoruus: näkökulmia rakenteiden välistä. Teoksessa Turkka, H. & Saarholm, J. (toim.) Lasten ja nuorten rikokset. Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. Jyväskylä: PS-kustannus. 30–51.

Salonen, S. 2024. Opinnäytetyö nuorisotyön määrittelystä: Mitä nuorisotyö oikein on? Blogi. Päivitetty 2.7.2024. Saatavissa: <https://nuorisoala.fi/blogit/opinnaytetyo-nuorisotyon-maarittelysta-mita-nuorisoty-oikein-on/> [viitattu 28.10.2024].

Shuttleworth, M. & Wilson, L.T. 2008. Qualitative Research Design. Explorable. Päivitetty 14.9.2008. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://explorable.com/qualitative-research-design> [viitattu 5.12.2024].

Sisäministeriö. 2025. Uusi valtakunnallinen yhteistyö- ja koordinaatioryhmä tehostamaan nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.2.2025. Saatavissa: <https://intermin.fi/-/uusi-valtakunnallinen-yhteistyö-ja-koordinaatioryhmä-tehostamaan-nuoriso-ja-jengirikollisuuden-ehkaisyä-ja-torjuntaa> [viitattu 9.3.2025].

Suhonen, K. & Rikander, H. 2024. Ympäristö- ja perhetekijät avainasemassa nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä. *Haaste* 1. Verkkolehti. Saatavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/-/haaste-1-24-ymparisto-ja-perhetekijat-avainasemassa-nuorisorikollisuuden-ennaltaehkaisyssa> [viitattu 13.10.2024].

Sutela, M. 2024. Nuorisorikollisuus – Taktinen teema-analyysi – Määritelmät, tilannekuva ja toimintamallit. Poliisihallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/31329635/32433045-Nuorisorikollisuus-teema-analyysi-web.pdf/2c2c3b8a-9487-22a0-cb89-6a9c466869b0/32433045-Nuorisorikollisuus-teema-analyysi-web.pdf?t=1712736269753> [viitattu 7.10.2024].

Tikka, V., Mikander, A. & Nikkinen, D. 2023. Jengityöstä terve! Nuorisopalveluiden osallisuuden ja osallistamisen vuosi. Lahden kaupungin nuorisopalvelut. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/tiedostot/nuorisopalveluiden-toimintakertomus-2023/> [viitattu 10.12.2024].

Trustmary. 2024. Kyselytutkimuksen peruseriaatteen: määrällinen ja laadullinen tutkimus. WWW-dokumentti. Päivitetty 3.10.2024. Saatavissa: <https://trustmary.com/fi/asiakaskokemus/miten-kyselytutkimuksia-voi-hyodyntaa-asiakastytyvaisyyden-kehittamisessa/> [viitattu 27.1.2025].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2024. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). WWW-dokumentti. Päivitetty 22.4.2024. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> [viitattu 4.3.2025].

United Nations. 2013. Defeniton of youth. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf> [viitattu 9.10.2024].

Vainio, S. 2021. Voiko haavoittuvuuskeskustelu haavoittaa kohteitaan? Blogi. Päivitetty 28.10.2021. Saatavissa: <https://blogs.helsinki.fi/cosup-port/2021/10/28/voiko-haavoittuvuuskeskustelu-haavoittaa-kohteitaan/> [viitattu 13.10.2024].

Valtionneuvosto. 2023. Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtionneuvoston julkaisuja 2023:58. Helsinki: Valtionneuvosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8> [viitattu 17.10.2024].

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0099-9> [viitattu 23.1.2025].

Vilka, H. & Mankki, V. 2024. Johdatus monimenetelmätutkimukseen. Jyväskylä: Santalahti-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.230652?sid=4913769486> [viitattu 24.1.2025].

Wickert, C. 2019. General Theory of Crime (Gottfredson & Hirschi). SozTheo. WWW-dokumentti. Päivitetty 18.4.2022. Saatavissa: <https://soztheo.de/theories-of-crime/control/general-theory-of-crime-gottfredson-hirschi/?lang=en> [viitattu 10.4.2025].

Young, S., Greer, B. & Church, R. 2017. *BJPsych Bulletin* 1, 21–29. Verkkolehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1192/pb.bp.115.052274> [viitattu 3.11.2024].

Teemahaastattelurunko**1. Taustatiedot**

- Mikä on ammattinimikkeesi?
- Kuinka kauan olet työskennellyt nuorisotyön parissa?
- Minkä työmuodon parissa työskentelet parhaillaan?

2. Ilmiön tunnistaminen ja näkyminen

- Mitä nuorisorikollisuus mielestäsi tarkoittaa?
- Miten määrittelisit nuorisorikollisen? / Mikä tekee nuoresta rikollisen?
- Millä tavoin ja kuinka usein törmäät nuorisorikollisuuden ilmiöön?
- Minkälaisia rikollisia tekoja kohtaat omassa työssäsi?
- Minkälaisena ilmiö mielestäsi näyttäytyy Lahdessa tällä hetkellä?

3. Toimintamallit ja käytännöt

- Minkälaisena näet nuorisotyön roolin osana nuorisorikollisuuteen puuttumista ja sen ennaltaehkäisemistä?
- Onko työssäsi käytössä konkreettisia toimintamalleja tai käytäntöjä nuorisorikollisuuteen liittyen? Minkälaisia?
- Ovatko nykyiset toimintamallit sekä käytännöt mielestäsi riittävät ilmiön hallitsemiseksi? Kohtaatko työssäsi jotakin haasteita nuorisorikollisuuden puuttumiseen tai ehkäisemiseen liittyen?

4. Nuorisotyön ammattilaisten välinen yhteistyö

- Minkälainen on oma kokemuksesi organisaation sisäisestä yhteistyöstä nuorisorikollisuudesta puhuttaessa? Entä organisaation ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä?
- Koetko, että nykyinen yhteistyö on riittävää? Miksi? Miksi ei?
- Kuinka tärkeänä sinä itse pidät yhteistyötä omassa työssäsi muiden nuorisualan ammattilaisten sekä muiden toimijoiden kanssa?
- Onko työssäsi konkreettisia käytäntöjä tai menetelmiä, jolla pyritään tukemaan yhteistyötä tai madaltamaan kynnyksiä ammattilaisten väliseen yhteistyöhön?

5. Osaaminen

- Onko nuorisotyön ammattilaisilla mielestäsi kykyjä tunnistaa nuorisorikollisuutta ilmiönä?
- Minkälaisena koet oman osaamisesi ilmiöön liittyen?
- Koetko saavasi työyhteisöltä ja/tai organisaatiolta riittävästi tukea ilmiön parissa työskentelemiseksi? Minkälaista tukea saat? / Minkälaista tukea kaipaisit?
- Onko työntekijöitä koulutettu/ohjeistettu mielestäsi riittävästi ilmiön pariin?

6. Lopuksi

- Mitä asioita voisi mielestäsi kehittää/tehdä toisin, jotta nuorisorikollisuuden ilmiöön puuttuminen Lahdessa olisi entistä tehokkaampaa?
- Onko jotakin, mitä haluaisit vielä lopuksi lisätä?

Kysely nuorisorikollisuuden ilmiöstä Lahden kaupungin nuorisopalveluissa

Tervetuloa vastaamaan nuorisorikollisuuskyselyyn!

Tämä kysely kartoittaa lahtelaisten nuorisotyön ammattilaisten näkökulmia ja kokemuksia nuorisorikollisuuden ilmiöön. Saatua tietoa käytetään osana keväällä 2025 valmistuvan opinnäytetyön "Nuorisotyön näkökulmia nuorisorikollisuuteen. Tilannekuva ja toimintamallit Lahden nuorisopalveluissa" aineistona. Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia hyödynnetään yhtenäisemmän toiminnan kehittämiseksi Lahden kaupungin nuorisopalveluissa.

Antamiasi tietoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu tutkimuksen missään vaiheessa. Kyselyyn vastaaminen on täysin anonymiä. Tutkimuksen valmistumisen jälkeen (kevät 2025) tutkimusaineisto hävitetään. Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (<https://www.tenk.fi>). Lisätietoa opinnäytteeseen sekä tietosuojaan liittyen saat [lisää linkistä](#).

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 - 15 minuuttia. Kysymyksiä on yhteensä 19 kappaletta ja ne ovat pääosin avoimia kysymyksiä. Vastauksiksi riittää muutaman lauseen kiteytys omista näkemyksistä, ajatuksista ja/tai kokemuksista. Mikäli et osaa vastata, voit jättää vastaamatta kysymyksen.

Lisätietoa tutkimuksesta:
Anni Kipper
Yhteisöpedagogiopiskelija
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK
sposti: eank015@edu.xamk.fi

Taustatiedot

1. Mikä on työmuoto, jonka parissa työskentelet parhaillaan? (nuorisotilatyö, koulunuorisotyö jne.)

2. Mikä on ammattinimikkeesi?

3. Kuinka kauan olet työskennellyt nuorisotyön parissa kokonaisuudessaan?

- Alle 1 vuosi
 1 - 3 vuotta
 4 - 6 vuotta
 Yli 6 vuotta

Ilmiön tunnistaminen ja näkyminen

4. Miten määrittelisit nuorisorikollisen? Missä menee raja nuoruuden hölmöilyn ja rikollisen elämäntavan välillä?

5. Kuinka usein kohtaat työssäsi nuoria, jotka ovat oireilevat rikoksilla?

- Päivittäin
 Viikoittain
 Kuukausittain
 Harvemmin

6. Minkälaisia nuorten tekemiä rikollisia tekoja kohtaat omassa työssäsi? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot)

- Väkivaltarikokset
 Omaisuusrikokset
 Huumausainerikokset

- Ilkivalta
 Jotain muuta, mitä? _____

7. Millä tavoin nuorten rikosoireilu näyttäytyy työssäsi (voit valita useamman vaihtoehdon)?

- Puheen tasolla (nuorten puheesta on havaittavissa rikoksilla oireilua tai rikollisen elämäntavan ihannoitua jne.)
 Konkreettisenä toimintana (törmään työssäni nuoriin, jotka oireilevat rikoksilla myös minun läsnäollessani)
 Jollakin muulla tavoin, miten? _____

8. Missä määrin koet, että nuorten rikollisuus on lisääntynyt työkokemuksesi aikana?

- Vähentynyt huomattavasti
 Vähentynyt jonkin verran
 Pysynyt ennallaan
 Lisääntynyt jonkin verran
 Lisääntynyt huomattavasti

Toimintamallit ja käytännöt

9. Minkälaisena näet nuorisotyön roolin osana nuorisorikollisuuden puuttumista?

10. Onko työssäsi käytössä menetelmiä tai välineitä nuorisorikollisuuden ehkäisemiseksi tai hallitsemiseksi? Minkälaisia?

11. Kuinka tehokkaasti uskot nykyisten nuorisotyön käytäntöjen mahdollistavan nuorisorikollisuuden hallitsemisen?

- Erittäin tehottomasti
 Melko tehottomasti
 Melko tehokkaasti
 Erittäin tehokkaasti

12. Kohtaatko työssäsi jotakin haasteita nuorisorikollisuuden hallintaan liittyen?

Nuorisotyön ammattilaisten välinen yhteistyö

13. Kuinka usein teet yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa osana nuorisorikollisuuden hallitsemista?

	En koskaan	Melko harvoin	Joskus	Melko usein	Erittäin usein
Poliisi	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliviranomainen	☐	☐	☐	☐	☐
Koulut	☐	☐	☐	☐	☐
Perheet	☐	☐	☐	☐	☐
Muut nuorisotyön ammattilaiset (Lahden nuorisopalvelut)	☐	☐	☐	☐	☐

	En koskaan	Melko harvoin	Joskus	Melko usein	Erittäin usein
Joku muu taho, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

14. Miten hyvin koet nykyisen yhteistyön tukevan nuorisorikollisuuden hallitsemista?

- Erittäin huonosti
 Melko huonosti
 Melko hyvin
 Erittäin hyvin

15. Pidän yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa osana ilmiön hallintaa...

- En laisinkaan tärkeänä
 Melko vähän tärkeänä
 Melko tärkeänä
 Erittäin tärkeänä

Osaaminen

16. Onko nuorisotyön ammattilaisilla mielestäsi kykyjä tunnistaa nuorisorikollisuutta Lahdessa? (perustelee vastauksesi lyhyesti)

- Kyllä _____
 Ei _____

17. Minkälaisena koet oman osaamisesi ilmiöön liittyen, kun ajatellaan työssäsi kohtaamia tilanteita, jossa nuori oireilee rikoksilla?

18. Koetko saavasi työyhteisöltä ja/tai organisaatiolta riittävästi tukea ilmiön parissa työskentelemiseksi?

19. Mitä asioita voisi mielestäsi kehittää tai tehdä toisin, jotta nuorisorikollisuuden ilmiöön puuttuminen Lahdessa olisi entistä tehokkaampaa?
